

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

DRUGI ODDELEK

SKLEP

Pritožba št. 80531/12
Anton AHAC in drugi
proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (drugi oddelek) je 16. marca 2021 kot senat v sestavi:

Valeriu Grițco, *predsednik*,

Branko Lubarda,

Pauliine Koskelo, *sodnika*,

in Hasan Bakırcı, *namestnik sodnega tajnika oddelka*,

ob upoštevanju navedene pritožbe, vložene 17. decembra 2012,

ob upoštevanju stališč, ki jih je predložila tožena vlada, in stališč, ki so jih v odgovoru predložili pritožniki,

po razpravi sklenilo:

DEJSTVA

1. Seznam pritožnikov in družb pritožnic (v nadaljnjem besedilu "pritožniki") je v prilogi. Pritožnike je prvotno zastopala Odvetniška družba Ježek & Snoj, odvetniška pisarna s sedežem v Ljubljani in kasneje odvetnik G. Snoj iz Ljubljane.

2. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) sta zastopali T. Mihelič Žitko in V. Klemenc, državni odvetnici.

A. Okoliščine zadeve

3. V nadaljevanju so povzeta dejstva v zadevi, kot so jih predložile stranke.

1. Ozadje zadeve

(a) Vzajemni skladi v Sloveniji

4. Vzajemni skladi so premoženje, sestavljeno iz naložb v prenosljive vrednostne papirje, ki se financirajo z denarjem fizičnih ali pravnih oseb, ki kupijo investicijski kupon in tako postanejo imetnik sorazmernega dela sklada (v nadaljnjem besedilu: imetnik investicijskih kuponov). Premoženje vzajemnega sklada je razdeljeno na enake enote. Investicijski kupon vzajemnega sklada je sestavljen iz ene ali več enot premoženja vzajemnega sklada, katerih vrednost je na zahtevo imetnika izplačljiva iz tega premoženja.

5. V tistem času je Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (v nadaljnjem besedilu: ZISDU, glej 55 odstavkov spodaj) urejal vzajemne sklade kot odprte investicijske sklade, kar pomeni, da ni bilo omejitev v zvezi z naložbami s prodajo investicijskih kuponov vzajemnega sklada ali ponovnim odkupom takih investicijskih kuponov ali prodajo vrednostnih papirjev. Investicijski kupon, ki je bil registriran neprenosljiv vrednostni papir (25. člen ZISDU), se je lahko prodal le družbi za upravljanje (v nadaljnjem besedilu: DZU), ki je upravljala sklad. Izplačilo investicijskih kuponov sklada, ki ga je imel imetnik investicijskih kuponov sklada pravico kadar koli zahtevati, bi morala DZU izvršiti v petih delovnih dneh od prejema zahteve za izplačilo vrednosti investicijskega kupona (v nadaljnjem besedilu: zahteva za izplačilo). Imetniku investicijskih kuponov sklada je bilo treba vrniti njegovo naložbo v skladu z dejansko ceno enote, ki je bila izračunana dnevno in objavljena v časopisih. Vrnjeni znesek je bil odvisen od vrednosti vrednostnih papirjev v vzajemnem skladu. ZISDU je določal tudi stroga pravila v zvezi z naložbenimi politikami vzajemnih skladov in omejeval obseg posojila, ki ga je DZU lahko najela v imenu vzajemnega sklada.

(b) Dadasovi skladi

6. V obdobju do marca 1996 so vlagatelji kupili investicijske kupone sklada in tako postali lastniki enot vzajemnega sklada v (vsaj) enem od štirih vzajemnih skladov - Diver, Herman Celjski, Neli II in Rastko I (v nadaljnjem besedilu: Dadasovi skladi), ki jih upravljala ista DZU, Proficia Dadas. Dadasovi skladi so bili takrat največji na zadevnem trgu (od osemnajstih vzajemnih skladov), s približno 3.500 imetniki enot skladov (v nadaljnjem besedilu: vlagatelji v sklade). Skupno premoženje Dadasovih skladov je znašalo več kot šest milijard slovenskih tolarjev (SIT), kar je ustrezalo približno 37 milijonom evrov (EUR).

7. Zadnja čista vrednost sredstev na enoto (v nadaljnjem besedilu: VEP) Dadasovih skladov, objavljena 26. marca 1996 (glej 16 odstavkov spodaj), je znašala: Diver: 286,26 SIT, Herman Celjski: 1.486,41 SIT, Neli II: 281,94 SIT in Rastko I: 391,92 SIT. V primerjavi s 15. januarjem 1996 je bila višja za 8,5 do 15,1%.

(c) Slovenski borzni indeks

8. Slovenski borzni indeks SBI se je začel leta 1996 s 1.390 točkami, čemur sta sledila hiter padec na 1.300 točk in nadaljevanje rasti do sredine marca, ko je dosegel najvišjo vrednost za leto s 1.600 točkami. Ta rast je sovpadala z obdobjem povečanih prilivov v Dadasove sklade in povečanim povpraševanjem teh skladov po delnicah v Dadasu, Primofinu, Finmediji in SKB. V obdobju od sredine januarja do sredine marca so se cene teh delnic, ki so predstavljale 40% naložb Dadasovih skladov, znatno povečale. Zlasti so se cene delnic izdajateljev (pravnih subjektov, ki so izdajali vrednostne papirje), ki so bili povezani s sistemom Dadas (Finmedia in Primofin) in cene delnic Dadas, zvišale za približno 70%, medtem ko se je cena delnic SKB zvišala za 11%. V omenjenem obdobju se je vrednost indeksa SBI povečala za 14%. Glede na ugotovitve Agencije za trg vrednostnih papirjev (v nadaljnjem besedilu: Agencija), objavljene v njenem poročilu iz leta 1996 o razmerah na trgu vrednostnih papirjev, so na povišanje cen delnic Dadas, Finmedia in Primofin znatno vplivale transakcije med pravnimi osebami, ki so bile povezane s skupino DADAS Poslovni sistem in Dadasovimi skladi; ko je povpraševanje Dadasovih skladov po teh delnicah usahnilo, jih drugi vlagatelji niso bili pripravljeni kupiti po teh cenah, zato so se cene znižale, kar je povzročilo padec indeksa SBI, ki je 10. septembra 1996 dosegel najnižjo vrednost 892 točk. Vendar se je njegova vrednost do konca leta stabilizirala na 1.200 točk.

2. Ukrepi agencije in odziv Proficie Dadas

9. Agencija je 7. in 19. marca 1996 opravila nadzor nad Proficio Dadas, ugotovila številne kršitve ZISDU in nato uvedla številne ukrepe proti njej.

(a) Odredba z dne 14. marca 1996

10. Agencija je z odredbo z dne 14. marca 1996 odredila Proficii Dadas, naj izboljša strukturo naložb Dadasovih skladov in odpokliče kredite, ki jih je družba PRIOM, ki je bila v lasti D. S., direktorja Proficia Dadas, najela iz teh skladov. Ugotovila je, da posojila, ki so znašala 1,3 milijarde SIT in predstavljala 22% vseh sredstev Dadasa, niso bila ustrezno zavarovana.

11. Agencija je z dopisom z dne 15. marca 1996 pozvala družbo PRIOM, naj ji omogoči vpogled v poslovno dokumentacijo v zvezi s pogodbami o kratkoročnem posojilu, ki jih je družba (kot posojilojemalec) sklenila z Dadasovimi skladi (kot posojilodajalci). Agencija je trdila, da vodstvo Proficie Dadas ni moglo predložiti dokazil in podatkov o zmožnosti družbe PRIOM za vračilo posojila in o kakovosti zagotovljenih zavarovanj. Družba PRIOM je 19. marca 1996 obvestila Agencijo, da ji ne bo dovolila pregledati zadevnih dokumentov.

(b) Sporočilo za javnost z dne 15. marca 1996

12. Agencija je 15. marca 1996 objavila sporočilo za javnost z naslovom "Previdno pri naložbah v sklade" v katerem je pojasnila tveganja, povezana z naložbami v vzajemne sklade. Sklicevala se je tudi na močno povečanje naložb v vzajemne sklade, ki jih je upravljal družba Proficia Dadas, do katerega je prišlo februarja 1996, in opozorila, da bi morali ljudje, čeprav se zdi, da je dobiček izjemen, upoštevati življenjsko pravilo, da "če se zdi nekaj predobro, da bi bilo res, verjetno tudi je".

(c) Sklep o skladnosti

13. Agencija je 20. marca 1996 izdala sklep, s katerim je Proficii Dadas odredila, naj odpravi ugotovljene nepravilnosti v zvezi z Dadasovimi skladi in med drugim (i) zagotovi, da so med sredstvi vsakega od Dadasovih skladov samo naložbe v vrednostne papirje in denarna sredstva v obliki bančnih depozitov (ii); izterjuje terjatve v običajnih rokih; (iii) zagotovi, da je v strukturi sredstev vsakega od skladov najmanj 75% vrednostnih papirjev, ki kotirajo na borzi; (iv) spremeni naložbe vzajemnih skladov tako, da so skladne s prvim odstavkom 95. člena ter 97. in 99. členom ZISDU; (glej 55 odstavkov spodaj); ter (v) odpravi nepravilnosti pri vodenju poslovnih knjig.

(d) Sklep o določitvi največje vrednosti in poznejši dogodki

14. Agencija je 20. marca 1996 na podlagi 112. člena ZISDU (glej 55 odstavkov spodaj) izdala Sklep o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, ki jih lahko upravlja posamezna družba za upravljanje (v nadaljnjem besedilu: sklep o določitvi največje vrednosti) in s tem sklepom omejila skupno vrednost sredstev, ki jih upravlja posamezna DZU, na 3,5 milijarde SIT. S sklepom o določitvi največje vrednosti je Agencija družbam, ki upravljajo vzajemne sklade, katerih skupna vrednost sredstev presega navedeni znesek, prepovedala sprejemati nova vplačila investicijskih kuponov, dokler se skupna vrednost sredstev teh vzajemnih skladov ne zmanjša pod navedeno vrednost. Sklep o določitvi največje vrednosti je bil objavljen v Uradnem listu 29. marca 1996 in je začel veljati 30. marca 1996.

15. Agencija je 22. marca 1996 vse DZU obvestila o sklepu o določitvi največje vrednosti. Obvestilo je bilo skupaj s priloženimi pojasnili o uporabi posameznih določb ZISDU vročeno Proficii Dadas 25. marca 1996. Agencija je 29. marca 1996 organizirala tudi tiskovno konferenco na kateri je pojasnila razloge in posledice sklepa o določitvi največje vrednosti. Poudarila je, da določitev največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, ki jih lahko upravlja posamezna DZU, ne pomeni prepovedi poslovanja, saj je bistvo le-tega nalaganje oziroma plemenitenje denarja varčevalcev ter da vsi upravitelji nadalje nemoteno upravljajo s premoženjem, ki je že v skladih. Pojasnila je tudi, da omejitev glede sprejemanja novih vplačil izhaja iz

zakonske določbe, ki določa, da mora vsak vzajemni sklad za najmanj 75% prejetega denarja vlagateljev kupiti vrednostne papirje, ki kotirajo na borzi, ter da so po oceni Agencije povečani prilivi denarja v vzajemne sklade povzročili pomanjkanje dolgoročnih vrednostnih papirjev na borznem trgu. Po mnenju Agencije bi znatno višji prilivi sprožili napihovanje cen delnic in posledično povzročili motnje na trgu vrednostnih papirjev, kar je bilo razvidno tudi iz spremljanja poslovanja skladov, vključno z Dadasovimi skladi, in njihovih naložb.

16. Medtem je Proficia Dadas 27. marca 1996 obvestila Agencijo, da je istega dne prenesla sredstva in obveznosti Dadasovih skladov v "začasno skrbništvo" družbi PRIOM in s tem začasno prenehala z upravljanjem teh vzajemnih skladov. Istega dne je Agencija prepovedala Proficii Dadas nadaljnje objavljane VEP. Zadnja VEP Dadasovih skladov je bila tako objavljena 26. marca 1996 (glej 7 odstavka zgoraj).

17. Proficia Dadas je 28. marca 1996 v časopisu *Delo* objavila "Obvestilo za javnost", v katerem je kritizirala sklep o določitvi največje vrednosti in pojasnila, da je bil prenos sredstev na družbo PRIOM začasen in je bil namenjen zaščiti premoženja vlagateljev ter da je bilo trgovanje z enotami skladov začasno ustavljeno. Proficia Dadas je tudi kritizirala Agencijo, da je v zadnjih šestih mesecih nenehno vršila kontrolo poslovanja vzajemnih skladov v njenem upravljanju in da je bil očiten namen Agencije destabilizirati poslovanje Proficie Dadas oziroma trga ter vnesti nemir med vlagatelje.

18. Kasneje je Proficia Dadas v časopisu *Delo* objavila obvestilo z naslovom "Proficia Dadas odgovarja" v katerem je izpodbijala izjave Agencije na novinarski konferenci (glej 15 odstavka zgoraj) in kritizirala sklep o določitvi največje vrednosti, češ, da zmanjšuje vrednost sredstev investitorjev kar bi lahko vodilo do izstopov investitorjev, čemur bi sledila prodaja vrednostnih papirjev in drastičen padec njihovih cen (in vrednosti enot skladov). Proficia Dadas je nadalje navedla, da bi Dadasovi skladi postali nelikvidni, kar bi povzročilo njihovo likvidacijo, premoženje vlagateljev pa bi se zaradi neizogibne prodaje na destabiliziranem trgu zmanjšalo na 20-25% zadnje objavljene vrednosti enote premoženja.

19. Proficia Dadas je 1. aprila 1996 v časopisu *Delu* objavila "Obvestilo investitorjem", v katerem je navedla, da je v zaščito premoženja investitorjev začasno prenesla skrb nad njihovim premoženjem na družbo PRIOM. Navedla je tudi, da če se več kot 30 odstotkov investitorjev s skrbništvom skupnega portfelja ne bo strinjalo, bo premoženje vrnjeno Proficii Dadas, sprožen bo postopek likvidacije in vrednost premoženja bo drastično padla.

20. Agencija je 5. aprila 1996 prek časopisa *Delo* odgovorila in pojasnila, da sklep o določitvi največje vrednosti ni omejil poslovanja in upravljanja že zbranih sredstev in se ni nanašal na pravice obstoječih vlagateljev, temveč je omejil nove naložbe. Nadalje je pojasnila, da je bil sklep o določitvi največje vrednosti sprejet tudi zato, ker izjemno veliko število novih naložb februarja

in marca ni bilo vloženih v vrednostne papirje, temveč je bilo kot posojilo dano družbi PRIOM. Namen sklepa o določitvi največje vrednosti je bil zagotoviti, da bi Proficia Dadas skrbno upravljala sredstva in razpršila tveganja. V skladu s tem prenos sredstev na družbo PRIOM, o čemer je Proficia Dadas obvestila javnost 28. marca 1996, torej ni mogel biti izvršen zaradi zaščite tega premoženja pred Agencijo, saj je zgolj upravljalec sam najavil namero likvidacije in s tem izvršil pritisk na vlagatelje, naj dvignejo vloge. Agencija je še navedla, da če portfelj sestavljajo ustrezne naložbe z realno vrednostjo, potem ni bojazni, da ga v daljšem časovnem obdobju DZU ne bi vnovčila brez velikega padca vrednosti. Agencija je nadalje pojasnila, da družba PRIOM ni vrnila prejetih posojil.

21. Proficia Dadas je 9. aprila 1996 naslovila na Agencijo "Predlog za rešitev nastale situacije na področju vzajemnih skladov", v katerem je predlagala, naj se sredstva vzajemnih skladov in evidence prenesejo v skrbništvo ene od poslovnih bank in naj s temi sredstvi opravlja družba, ki za to izpolnjuje veljavne zakonske določbe, z delnim moratorijem na izplačila iz sredstev skladov za čas treh mesecev in z dodatnimi pravili glede izplačil po tem obdobju.

22. Agencija je 10. aprila 1996 preučila pobudo Proficie Dadas. Načeloma se ji je zdela sprejemljiva, če bi se z njo strinjali lastniki najmanj 70% enot premoženja Dadasovih skladov in če zadevna družba za upravljanje ne bi bila neposredno ali posredno povezana z osebami v sistemu Dadas ter bi izpolnjevala tudi relevantne zakonske pogoje. Agencija je še navedla, da skladi lahko poslujejo na nivoju že doseženih sredstev brez omejitvenega roka, lahko pa znižajo obseg sredstev na poljuben nivo. Ponovno je tudi poudarila, da koncept hitrega znižanja s takojšnjo razprodajo sredstev praviloma ne more biti v interesu investitorjev. Istega dne je Agencija obvestila Proficio Dadas o svojih stališčih ter jo je tudi pozvala, naj o teh stališčih seznani investitorje.

23. Proficia Dadas je 29. aprila 1996 v časopisu *Delo* objavila "Obvestilo investitorjem", v katerem je navedla, da so se v zvezi z vsemi Dadasovimi skladi lastniki, ki so imeli več kot 70% enot sklada, strinjali s prenosom upravljanje sredstev na družbo PRIOM. V obvestilu je tudi navedla, da sta sedaj vlagatelj v sklade na voljo dve možnosti: (i) lahko prenesejo svoje premoženje na drugo DZU, za katero bo Agencija izdala soglasje, pri čemer bi v tem primeru imela Proficia Dadas in odbor vlagateljev vsak enega predstavnika v strokovnem svetu za naložbe; ali (ii) lahko sklenejo pogodbe o odkupu investicijskih kuponov ter načinu poplačila z družbo Proficia Dadas kot dolžnikom in družbo DADAS Poslovni sistem kot prevzemnikom dolga, pri čemer Družba DADAS Poslovni sistem prevzame obveznosti za poplačilo terjatev, ki izvirajo iz zahtev za izplačilo, ki jih predložijo imetniki investicijskih kuponov kot upniki. Terjatev bi se preračunala na naslednji način: zadnja objavljena odkupna cena enote premoženja pomnožena s številom enot premoženja, ki je zapisana na investicijskem kuponu. Pri drugi

možnosti bi bilo treba terjatve (skupaj z določenimi obrestmi) poravnati v štirih letih, z enoletnim moratorijem na izplačilo glavnice in prevzemnik dolga bi za izplačilo svojih obveznosti jamčil z vsem svojim premoženjem. Davorin Sadar, kot predsednik strokovnega sveta za naložbe, bi oblikoval poslovno politiko naložb in kmalu bi bilo mogoče trgovanje s terjatvami na organiziranem trgu, kar pomeni, da bi se vsak upnik lahko kadarkoli odločil prodati svojo terjatev po tržni ceni.

24. Agencija je 17. maja 1996 poslala Proficii Dadas zabeležko razgovora z D. S. 13. maja 1996. Agencija je ocenila, da bi bile poravnave, ki bi izhajale iz ponudbe Proficie Dadas, kot je bila objavljena v časopisu *Delo* 29. aprila 1996, pravno sprejemljive, vendar pa ne bi bile zavezujoče za tiste, ki ponudbe ne bi sprejeli s podpisom pogodbe. Agencija je tudi pojasnila pravni položaj družbe DADAS Poslovni sistem in opisala postopek za izvedbo ponudbe Proficie Dadas z dne 29. aprila 1996 (delna "likvidacija" s sočasnim prenosom upravljanja na drugo DZU).

25. Medtem je večina vlagateljev v Dadasove sklade, vključno z vsemi pritožniki, začela sklepati pogodbe o odkupu investicijskega kupona ter načinu poplačila (glej 23 odstavek zgoraj, v nadaljnjem besedilu "pogodbe o poplačilu"). Hkrati je družba DADAS Poslovni sistem od družbe Proficie Dadas pridobila sredstva v višini vrednosti terjatev, ki izvirajo iz predložitve investicijskih kuponov na izplačilo.

26. Kasneje je borznoposredniška družba DADAS BPH, ki je delovala pod okriljem sistema DADAS Poslovni sistem, izgubila licenco za borznoposredniške storitve (glej 36 odstavek spodaj) in se je morala, po navedbah pritožnikov, osredotočiti na druge nefinančne dejavnosti ter se je na koncu zrušila, kar je povzročilo izgubo prihrankov pritožnikov. V začetku leta 1997 so vlagatelji, ki so sklenili pogodbe o poplačilu (glej 25 odstavek zgoraj) z družbo Fundus začeli sklepati pogodbe o zamenjavi 50% svojih terjatev za navadne delnice družbe DADAS Poslovni sistem, ki so kotirale na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev.

27. Vlagatelj, ki niso sklenili pogodb o odkupu investicijskega kupona ter načinu poplačila ali niso predložili investicijskih kuponov na izplačilo, je njihovo preostalo premoženje iz vzajemnih skladov upravljala druga DZU, Kmečka družba, ki je 21. junija 1996 dobila dovoljenje Agencije za prevzem upravljanja Dadasovih skladov od družbe Proficia Dadas. Agencija je Kmečki družbi podelila tudi dovoljenje za združitev Dadasovih skladov v en sklad in hkrati oblikovanje dveh novih skladov: Rastko in KD Bond. Agencija je 3. julija 1996 dovolila začasno ustavitev izplačil najpozneje do 1. septembra 1996, katere namen je bil vzpostaviti strukturo sredstev skladov v skladu z zakonom. Pred združitvijo Dadasovih skladov je bila VEP ponovno izračunana 23. avgusta 1996 in je znašala: Diver: 92,84 SIT, Herman Celjski: 720,49 SIT, Neli II: 121,12 SIT in Rastko I: 161,05 SIT. Skupna vrednost enot vseh štirih skladov je 23. avgusta 1996 znašala 1.095,50 SIT in je predstavljala v povprečju 44,8% vrednosti, ki so jo imeli vzajemni skladi

26. marca 1996 (glej 7 odstavkov zgoraj). Vrednost novo nastalih vzajemnih skladov je 23. avgusta 1996 znašala za KD Bond 1.000 SIT in za Rastko 1.000 SIT, 5. septembra 2001 pa je bila vrednost za KD Bond 2.008,97 SIT in za Rastko 2.461,44 SIT. VEP Dadasovih skladov je vrednost z dne 26. marca 1996 ponovno dosegla 5. septembra 2001.

(e) Pregled sklepa o določitvi največje vrednosti s strani Ustavnega sodišča

28. Proficia Dadas je 3. aprila 1996 vložila pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti sklepa o določitvi največje vrednosti (glej 14 odstavek zgoraj).

29. Ustavno sodišče je 16. maja 1996 odločilo, da je Agencija pri izdaji sklepa o določitvi največje vrednosti delovala v okviru svojih pristojnosti, vendar ni časovno omejila njegove veljavnosti. Ustavno sodišče je naložilo Agenciji, naj v roku 30 dni po objavi odločbe v Uradnem listu RS odpravi ugotovljeno nezakolitost (Uradni list RS, 20. junija 1996). Med drugim je navedlo kot sledi:

"27. Agencija lahko izda odredbo samo v primeru obstoja posebnih okoliščin, ki jih predvideva zakon. Ugotovitev obstoja teh okoliščin se torej nanaša na neko konkretno stanje na trgu vrednostnih papirjev. Agencija je obstoj takšnih posebnih okoliščin utemeljila z obširnimi navedbami v svojem odgovoru na [pobudo za oceno ustavnosti in zakonitosti sklepa o določitvi največje vrednosti].

28. Sklep, ki ga je sprejela Agencija, v bistvu pomeni omejitev poslovanja investicijskih skladov. Ker je Agencija na podlagi tretjega odstavka 112. člena ZISDU pooblašena v primeru hudih motenj v transakcijah z devizami ali z vrednostnimi papirji ali drugih podobnih hujših motenj izdati celo odredbo, s katero v celoti ali delno začasno prekine poslovanje investicijskih skladov, lahko sprejme tudi blažji ukrep s katerim poslovanje investicijskih skladov samo omeji. To je točno to, kar je Agencija z izpodbijanim sklepom storila. Tak ukrep je, kot rečeno, v okviru zakonskega pooblastila.

29. Po tretjem odstavku 112. člena ZISDU lahko Agencija z odredbo (v celoti ali delno) glede na ugotovljeno stanje začasno prekine poslovanje investicijskih skladov, nima pa pooblastila za sprejetje ukrepov, ki bi poslovanje investicijskih skladov trajno omejili ..."

30. Agencija je z dne 20. junija 1996 obvestila Ustavno sodišče, da je sklep o določitvi največje vrednosti spremenila z določitvijo časovne omejitve njegove veljavnosti do 31. oktobra 1996. Sprememba, ki je bila sprejeta 12. junija 1996, je bila objavljena 14. junija 1996 v Uradnem listu RS.

(f) Izjava predsednika strokovnega sveta Agencije pred Odborom Državnega zbora RS za finance in kreditno-monetarno politiko

31. Odbor Državnega zbora RS za finance in kreditno-monetarno politiko je na 137. in 138. seji 22. in 25. oktobra 1996 obravnaval poročilo Agencije za leto 1995 in se v obravnavi dotaknil tudi problematike Dadasovih skladov.

Na seji 22. oktobra 1996 je takratni predsednik strokovnega sveta Agencije, dr. Dušan Mramor, med drugim dejal:

"..Mi seveda razumemo probleme, ki jih ima sedaj 3.505 ljudi, ki so vložili svoj denar v Dadasove sklade. To ni lahka odločitev, ko se znajdeš v položaju, da moraš odločiti tako, da ti ljudje ne bi izgubili; vendar pa ne bodo izgubili zaradi naše odločitve, saj je bilo samo še vprašanje, koliko časa bi še trajala ta manipulacija z ljudmi preden bi [propadla]. Vsi sistemi pridobivanja denarja na nezakoniti način prej ali slej [propadejo]. To je sistem 'gotovina za gotovino' in vsi ti sistemi so enaki. Ko smo dobili namig, je bilo vprašanje, kako hitro reagirati in o tem smo se že tudi pogovarjali z vlagatelji v Dadasove sklade in razgovori z njimi so bili dobri in obsežni. Velikokrat smo se sestali. Sestali smo se tudi z direktorjem in se z njim velikokrat pogovarjali, [in] svet, tako da jaz razumem njihove težave ... Agencija [se je odzvala] relativno hitro. V 15-ih dneh je bil tolikšen pritok denarja ... dokler nismo dobili vseh teh trdnih argumentov za to, da smo lahko ukrep sprejeli, ki ga je [ukrep] potem podprlo tudi Ustavno sodišče in sicer za relativno omejeno časno obdobje. Vsi so priznali, da smo ukrepali izredno hitro. Vendar morajo vlagatelji to razumeti. Nismo jim mi vzeli njihovega denarja. Njihov denar so jim vzeli tisti, ki so manipulirali in jim prikazovali večjo vrednost, kot je ... dejansko bila."

(g) Odvzem dovoljenja za poslovanje

32. Agencija je 28. marca 1996 začela postopek za odvzem dovoljenja za opravljanje dejavnosti upravljanja investicijskih skladov Proficii Dadas, zaradi suma, da je družba prenesla premoženje vzajemnih skladov na družbo PRIOM in s tem kršila 118. člen ZISDU (glej 55 odstavkov spodaj). Z odredbo z dne 3. aprila 1996 je Agencija nadalje obtožila Proficio Dadas, da je kršila zakon s trženjem z netržnimi vrednostni papirji med Dadasovimi skladi in družbo PRIOM, ki je pri prodajah nastopala kot navidezen kupec oziroma prodajalec.

33. Agencija je 9. maja 1996 odvzela Proficii Dadas dovoljenje za opravljanje dejavnosti upravljanja investicijskih skladov. Ugotovila je: da so bila sredstva Dadasovih skladov prenesena na družbo PRIOM brez potrebnega soglasja imetnikov investicijskih kuponov in brez dovoljenja Agencije; da družba PRIOM ni imela dovoljenja Agencije za upravljanje vzajemnih skladov in ni izpolnjevala pogojev za pridobitev takšnega dovoljenja, ker je bila družba izrazito prezadolžena in je bil njen osnovni kapital za vsaj 83-krat manjši od zahtevanega nivoja. Agencija je tudi zavrnila trditev Proficie Dadas, da je bil prenos potreben zaradi zaščite premoženja investitorjev, in pojasnila, da njen sklep o določitvi največje vrednosti ni učinkoval na premoženje obstoječih investitorjev in na njegovo upravljanje. Z nezakonitim prenosom premoženja vzajemnih skladov na družbo PRIOM, ki je poslovala zunaj ureditve, ki jo je predpisoval ZISDU, se je Proficia Dadas jasno nameravala izogniti kakršnemu koli nadzoru Agencije. V tej zvezi je Agencija pojasnila, da prepoved vplačil ne poruši ravnovesja med smotrnim upravljanjem s sredstvi in viri njihovega financiranja in da nova denarna vplačila pomenijo obvezen nakup novih vrednostnih papirjev, kar je druga oblika za povečanje sredstev skladov. Če se nova vplačila ne odrazijo

na povečanju sredstev sklada, to pomeni, da se z denarjem investitorjev ne ravna gospodarno. Dolžnost DZU je, da z ustreznimi naložbami v vrednostne papirje zagotavlja stalno likvidnost (vnovčljivost).

34. Istega dne je Agencija izdala drugo odločbo, s katero je Proficij Dadas odvzela tudi posebno dovoljenje za upravljanje pooblaščne investicijske družbe. Ugotovila je, med drugim, da je bil edini družbenik družbe PRIOM in hkrati njen direktor, D. S. On in njegova žena sta bila preko druge družbe FUNDUS d.o.o., ki je bila v njuni lasti, tudi lastnika 91% poslovnega deleža v Proficij Dadas in sta sprejemala poslovne odločitve za obe družbi. Posli z vrednostnimi papirji, s katerimi se ni trgovalo na organiziranem trgu, so se sklepali med Dadasovimi skladi na način, da je kot fiktivni kupec oziroma prodajalec vedno nastopala družba PRIOM, ki je prodajala vrednostne papirje enega sklada drugemu skladu z razmakom največ nekaj dni in s tem kršila 109. člen ZISDU (glej 55 odstavek spodaj).

35. Proficia Dadas je obe odločbi izpodbijala pred Vrhovnim sodiščem. Vrhovno sodišče je 12. junija 1996 pritožbi zavrnilo kot neutemeljeni in ugotovilo, da je Agencije pravilno ugotovila dejstva in izvajala zakonodajo.

36. Za tem je Agencija 16. julija 1996 odvzela borznoposredniški hiši DADAS BPH dovoljenje za opravljanje poslov z vrednostnimi papirji. Ugotovila je, da je bila družba udeležena v manipulaciji cen, med drugim, s sodelovanjem v fiktivnih transakcijah, ki so vključevale preprodajo vrednostnih papirjev med Dadasovimi skladi. Odločbo sta podprli Vrhovno sodišče in Ustavno sodišče.

(h) Parlamentarna preiskava

37. Eden od pritožnikov, P. Glavič, ki je bil član Državnega sveta do leta 1997, je zahteval parlamentarno preiskavo dogodkov na trgu kapitala v marcu 1996 ter dejavnosti Agencije v obdobju 1995–1997. Leta 1998 je bila ustanovljena preiskovalna komisija Državnega sveta za preiskavo zadeve in imenovani so bili strokovnjaki. Septembra 2000 je izdala končno poročilo, v katerem je sklenila: da so bila sporočila za javnost Agencije utemeljena, ustrezna in pravočasna; da je bil namen sklepa o določitvi največje vrednosti (glej 14 odstavek zgoraj) namenjen zaščiti obstoječih vlagateljev in ni omejil obstoječih skladov, ki bi se lahko uporabila za nakup privatizacijskih delnic; in da v obdobju preiskave niso bile ugotovljene nobene nezakonitosti v zvezi z delom Agencije. Tega poročila ni sprejela preiskovalna komisija Državnega sveta, ki svojega dela ni mogla dokončati pred koncem zadevnega mandata. Kritizirano je bilo v drugem poročilu, ki sta ga pripravila P. Glavič in Novšak (v obravnavani zadevi oba pritožnika) kot strokovnjaka v imenu Državnega sveta.

3. Pravdni postopek proti Agenciji in državi

(a) Postopek na prvi stopnji

38. Več kot tisoč vlagateljev - ki so sestavljali dve ločeni skupini vlagateljev v sklade - je 18. maja in 3. junija 1999 vložilo na Okrožno sodišče v Ljubljani dve identični odškodninski tožbi proti Republiki Sloveniji (kot provotoženi stranki) in proti Agenciji (kot drugotoženi stranki). Tožniki so med drugim trdili, da:

- (a) je bilo sporočilo Agencije z dne 15. marca 1996 netočno in zavajajoče, in je povzročilo, da so vlagatelji zahtevali izplačilo svojih investicijskih kuponov in privedlo do zloma borznega trga;
- (b) je bil sklep o določitvi največje vrednosti nezakonit, ker ni bilo skrajnih razmer; prepovedal je vplačila v sklade, ne da bi prepovedal tudi izplačila, in ni bil časovno omejen;
- (c) je Agencija ravnala brez potrebne skrbnosti, ker je Proficij Dadas odvzela dovoljenje za poslovanje, ne da bi prenesla upravljanje premoženja na drugo družbo za upravljanje in s tem zaščitila vlagatelje pred lastno naivnostjo;
- (d) je Agencija ravnala nezakonito, ker je dovolila prenos upravljanja Dadasovih skladov na DADAS Poslovni sistem in je odvzela dovoljenje za poslovanje borznoposredniški družbi DADAS BPH;
- (e) da je Agencija v letu 1995 opravila več nadzorov, vendar ni poročala o kakršnih koli težavah ali se odzvala na obstoječe nepravilnosti v portfelju Dadasovih skladov in začela postopek likvidacije v zvezi s temi skladi januarja 1995.

39. Sodišče je 15. marca 2001 odločilo, da ni stvarno pristojno (*ratione materiae*) za obravnavo tožbenih zahtevkov tistih tožnikov, katerih tožbeni zahtevki niso presegali vrednosti 2.000.000 SIT in da bo odstopilo njihove tožbene zahtevke v obravnavo Okrajnemu sodišču v Ljubljani. V obeh zadevah so se tožniki zoper ta sklep o razdružitvi njihovih zahtevkov pritožili; trdili so, da so tožniki sosporniki v smislu 191. člena Zakona o pravdnem postopku (glej 56 odstavek spodaj) in da so predmet spora zahtevki, ki so vsebinsko enaki in ki se opirajo na isto dejansko in pravno podlago. Višje sodišče v Ljubljani je s sklepom z dne 13. junija 2002 v obeh zadevah pritožbi ugodilo, ker so bili tožniki, katerih zahtevki so se opirali na isto dejansko in pravno podlago, v razmerju sospornikov v smislu prvega odstavka 191. člena Zakona o pravdnem postopku (glej 56 odstavek spodaj). Sodišče je s sklepom 16. decembra 2004 obe zadevi združilo v zadevo št. V Pg 16/2003.

40. Stranke so med postopkom vložile več pisnih vlog. Pritožniki so se sklicevali na listinske dokaze in v zvezi z vprašanjem obstoja vzročne zveze med očitanim nezakonitim dejanjem Agencije in uničenjem Dadasovih skladov predlagali, da se imenuje strokovnjak za ekonomijo. Okrožno sodišče v Ljubljani je 10. marca 2005 opravilo obravnavo in zavrglo nelistinske dokaze, ki niso bili v spisu, kot nepotrebne, in izreklo sodbo.

41. Okrožno sodišče v Ljubljani je zavrnilo tožbeni zahtevek, ker je ugotovilo, da na strani toženih strank ni bilo nedopustnega ravnanja oz. nedopustnih opustitev in da zato niso odgovorne za očitano škodo. Sodišče je zlasti odločilo:

- (a) Sporočila za javnost, ki ga je Agencija objavila 15. marca 1996 (glej 12 odstavek zgoraj) – ki je opozarjalo vlagatelje naj bodo pri vlaganju v vzajemne sklade previdnejši, v skladu s 6. členom ZISDU (glej 55 odstavek spodaj) – je bilo objavljeno šele potem, ko je Agencija pridobila ustrezne podatke o manipulacijah s cenami.
- (b) Sporočila za javnost, ki jih je izdala Proficia Dadas, so vzbudila strah pri vlagatelji in povzročila, da so zahtevali izplačilo svojih investicijskih kuponov.
- (c) Vsi ukrepi Agencije so bili zakoniti in potrjeni na podlagi pritožbe, razen nezakonite opustitve navedbe o časovni omejitvi v sklepu o določitvi največje vrednosti, ta opustitev pa je bila po odločbi Ustavnega sodišča odpravljena.
- (d) Očitki, da bi vlagatelji ravnali drugače, če bi bil sklep o določitvi največje vrednosti od začetka časovno omejen, niso bili utemeljeni. Ob upoštevanju javnih izjav Proficie Dadas kot tudi nerealne in na nezakonit način ustvarjene VEP Dadasovih skladov, časovna omejitev sklepa o določitvi največje vrednosti v bolj zgodnji fazi ne bi odvrnila investitorjev od zahteve po izplačilu njihovih investicijskih kuponov.
- (e) Očitki tožnikov, da so bili ukrepi Agencije nezakoniti in prepozni, so bili nekonsistentni.
- (f) Agencija je v zvezi z družbo DADAS BPH ravnala zakonito, saj bi Proficia Dadas lahko sklepala borzne transakcije prek katere koli druge borznoposredniške družbe.
- (g) Ukrepi Agencije so bili sprejeti kot odziv na nezakonito poslovanje Proficie Dadas in z njo povezanih družb, kot so PRIOM, DADAS BPH in DADAS Poslovni sistem. Očitno visoka vendar nerealna stopnja donosa Dadasovih skladov, ki je bila rezultat načrtovanega uravnavanja cen, je povzročila znatno večje prilive v te sklade. Od julija 1995 do februarja 1996 so bili povprečni mesečni prilivi v Dadasove sklade zelo visoki (drugi skladi so imeli neto odlive) zaradi manipulacije družbe Proficia Dadas pri trgovanju z vrednostnimi papirji z medsebojno kapitalsko in osebno povezanimi družbami. To je pripeljalo do pojava, poimenovanega "fenomen spirale": zaradi bistveno povečanega priliva sredstev v vzajemne sklade v obdobju od 1. januarja 1996 do 18. marca 1996, ko ni bila v borzno kotacijo uvrščena nobena nova delnica, je prišlo do povečanega povpraševanja po vrednostnih papirjih, ki je vodilo v umetno napihovanje cen na borzi, tako da so bile na vedno višji ravni.

- (h) Agencija ni mogla prenesti sredstev Dadasovih skladov, da bi jih upravljala druga DZU, ker so bila ta sredstva že nezakonito prenesena na družbo PRIOM.
- (i) Agencija je sprejela ukrepe potem, ko je odkrila nepravilnosti pri dejavnostih Proficie Dadas in je lahko ugotovila, da je družba ravnala nezakonito. Takrat ni bilo podlage za začetek likvidacijskega postopka v skladu z drugim odstavkom 145. člena ZISDU (glej 55 odstavkov spodaj).

(b) Postopek na drugi stopnji

42. Tožniki so se pritožili, vendar se niso pritožili zaradi dejstva, da so bile njihove trditve obravnavane v okviru tako imenovanega postopka v "gospodarskem sporu".

43. Višje sodišče v Ljubljani je 19. decembra 2007 pritožbo zavrnilo in sklep sodišča je bil 8. januarja 2008 vročen odvetniku pritožnikov. Sodišče je pritrdilo, da pred postopkom pritožniki niso imeli možnosti izpodbijati dejanskega stanja, kot ga je ugotovila Agencija s sklepom o določitvi največje vrednosti in sicer obstoj hudih motenj v transakcijah z vrednostnimi papirji ali drugih podobnih hujših motenj po tretjem odstavku 112. člena ZISDU (glej 55 odstavkov spodaj). Zato je bilo treba pritožnikom omogočiti, da v pravnih postopkih dokažejo kakršno koli nezakonito ravnanje Agencije.

44. Sodišče je ponovno ugotovilo, da je bila rast VEP v Dadasovih skladih nerealna in da je bilo premoženje očitno precenjeno. Ugotovilo je, da v zvezi z zaporedjem dogodkov, ki niso bili sporni, pritožnikom (še) ni bila povzročena nobena škoda s sklepom o določitvi največje vrednosti, ki ni privedel do likvidacije sredstev ali preprečil preudarne porazdelitve tveganja. Agencija je prepovedala samo nadaljnja plačila v vzajemne sklade, medtem ko je Proficia Dadas še vedno lahko poslovala in upravljala obstoječa sredstva Dadasovih skladov. Tožniki niso trdili, še manj pa dokazali, da so vlagatelji po izdaji sklepa o določitvi največje vrednosti izvajali pritisk na Dadasove sklade s tem, ko so zahtevali izplačilo svojih investicijskih kuponov.

45. Sodišče je poleg tega je ugotovilo, da Agencija ni imela druge izbire kot da ukrepa, ko je Proficia Dadas 27. marca 1996 upravljanje vzajemnih skladov prenesla na družbo PRIOM, ki ni imela soglasja Agencije za upravljanje vzajemnih skladov (glej 16 odstavkov zgoraj). Zaključilo je, da je bil ukrep odvzema dovoljenja za poslovanje Proficii Dadas 9. maja 1996 utemeljen in zakonit (glej 33 odstavkov zgoraj). Agencija ni mogla sprejeti nadaljnjih ukrepov za zaščito interesov vlagateljev z likvidacijo Dadasovih skladov ali prenosom upravljanja sredstev na drugo družbo za upravljanje, dokler ni Vrhovno sodišče 12. junija 1996 potrdilo odvzema licence; vendar so tožniki maja 1996 že podpisali pogodbe o odkupu investicijskih kuponov in načinu poplačila. Očitana škoda je torej izhajala iz slabe finančne odločitve tožnikov, da jim terjatve iz predložitve investicijskih kuponov na izplačilo poplača prevzemnik dolga, DADAS Poslovni sistem. V tej zvezi je sodišče

zavrnilo očitek, da bi morala Agencija investitorje opozoriti, da DADAS Poslovni sistem morda ne bo mogel poplačati njihovih terjatev, saj Agencija v njegovo poslovanje ni imela vpogleda. Vlagatelji v sklade bi lahko sprejeli moratorij na izplačilo investicijskih kuponov, če bi resnično pričakovali, da lahko pritisk, ki ga povzročijo takšna izplačila, povzroči razvrednotenje VEP po sprejetju sklepa o določitvi največje vrednosti.

46. Višje sodišče v Ljubljani je potrdilo sklepno ugotovitev nižjega sodišča, da ni vzročne zveze med prvotno časovno neomejeno veljavnostjo sklepa o določitvi največje vrednosti in domnevno škodo za vlagatelje v sklade. Bilo je nesporno, da tisti vlagatelji, ki se za predložitev investicijskih kuponov na izplačilo in prevzem dolga Proficije Dadas s strani DADAS Poslovni sistem niso odločili, ampak so prenesli svoja preostala sredstva Dadasovih skladov na Kmečko družbo (glej 27. odstavek zgoraj), škode niso utrpeli. Sodišče je v zvezi z očitano kršitvijo načela sorazmernosti ugotovilo, da ga je Ustavno sodišče preučilo pri pregledu sklepa o določitvi največje vrednosti in odločbe Vrhovnega sodišča z dne 16. oktobra 1996. Nazadnje je opozorilo, da ni vezano na sklepe Državnega sveta, ki so jih predložili pritožniki. Prav tako je ugotovilo, da so navedbe o nezakonitih dejanjih in opustitvah, očitane državi, neutemeljene.

(c) Postopek pred Vrhovnim sodiščem

47. Pritožniki so vložili revizijo, v kateri so trdili, da je prvostopenjsko sodišče na zadevni obravnavi preučilo listinske dokaze samo *pro forma* in ni izvedlo dokazov, ki so jih predlagali.

48. Okrožno sodišče v Ljubljani je 28. avgusta 2008 zavrglo revizijo, ker 77 tožnikov, vključno z desetimi pritožniki, (glej preglednico 1 v prilogi) ni predložilo ustreznega pooblastila za zastopanje za vložitev izrednega pravnega sredstva.

49. Vrhovno sodišče je 5. julija 2011 revizijo tožnikov, vključno 475 pritožnikov (glej preglednico 2 v prilogi) zavrglo, ker njihovi tožbeni zahtevki niso dosegali zakonsko določenega revizijskega praga za gospodarske spore. Odločilo je, da je spor med družbo in državo ali Agencijo gospodarski spor po subjektivnem kriteriju po prvem odstavku 481. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju: ZPP) (glej 56. odstavek spodaj). V skladu s 484. členom ZPP so pravila o postopku v gospodarskih sporih veljala tudi za fizične osebe, ki so, kot je določilo Višje sodišče v Ljubljani (glej 39. odstavek zgoraj), sosporniki v sporu z družbo, katerih tožbeni zahtevki so se opirali na isto dejansko in pravno podlago. Revizija v gospodarskih sporih je bila dovoljena samo, če je vrednost sporne zadeve presegala 5.000.000 SIT, pogoj, ki pa v zadevi zgoraj navedenih tožnikov ni bil izpolnjen.

50. Vrhovno sodišče je revizijo preostalih tožnikov, vključno 107 pritožnikov (glej preglednico 3 v prilogi) meritorno zavrnilo. Zavrnilo je trditev tožnikov, da naj bi nižja sodišča ne izvedla nobenega dokaza, ki so ga

predlagali. Sodišče je ugotovilo, da tožniki niso natančno opredelili, kateri naj bi bili ti dokazi. Sodišče ni dolžno izvesti predlaganih dokazov, če po njegovi presoji ti dokazi niso pomembni za odločitev, vendar pa mora njihovo zavrnitev ustrezno obrazložiti, kar je sodišče prve stopnje v obravnavani zadevi storilo. V zvezi z opiranjem sodišč nižjih stopenj na odločbe in sklepe, izdane v drugih postopkih, v katerih tožniki niso sodelovali, tožniki niso izkazali, da so neuspešno poizkušali sodelovati v postopkih pred Agencijo ali Vrhovnim sodiščem, čeprav bi to lahko storili. Nadalje tožniki v svoji pritožbi niso izpodbijali dejstev, ki jih je na podlagi teh odločitev ugotovilo sodišče prve stopnje. Poleg tega niso konkretizirali, česa niso mogli narediti oziroma katerih stališč in dokazov niso mogli predstaviti.

51. Vrhovno sodišče je ponovno ugotovilo, da je bil sklep o določitvi največje vrednosti zakonit in da je bila Agencija pooblaščenca, da ga sprejme za zaščito vlagateljev in trga vrednostnih papirjev. Očitana škoda je bila posledica protipravnega ravnanja Proficije Dadas in ekonomske odločitve tožnikov, ne pa prvotne časovno neomejene veljavnosti sklepa o določitvi največje vrednosti.

(d) Postopki pred Ustavnim sodiščem

52. Tisti tožniki, katerih revizijo je Vrhovno sodišče zavrglo, ker njihovi tožbeni zahtevki niso dosegali zakonsko določenega praga (glej 49 odstavek zgoraj), so vložili ustavno pritožbo in pobudo za oceno ustavnosti 484. člena ZPP (glej 56 odstavek spodaj). Trdili so, da nižja sodišča niso preučila njihovih zahtevkov ločeno od zahtevkov družb in so jih s tem prikrajšala za enako obravnavanje v razmerju do drugih fizičnih oseb, ki svoje zahtevke uveljavljajo v civilnih postopkih. Zavedali so se, da ima Vrhovno sodišče zakonska pooblastila za takšno obravnavanje njihovih zahtevkov, da pa je zakonodajalec s tem kršil pravico do enakosti pred zakonom. Sporna zakonska ureditev je skupaj z interpretacijo Vrhovnega sodišča slednjemu omogočila, da jim je onemogočilo dostop do sodišča.

53. Preostali pritožniki, katerih revizijo je kot neutemeljeno zavrnilo Vrhovno sodišče, so vložili ustavno pritožbo v kateri so zatrjevali, da jim je bila kršena lastninska pravica. Ponovili so svoje navedbe iz pritožbe in revizije.

54. Ustavno sodišče je 7. junija 2012 odločilo, da ustavnih pritožb ne sprejme v obravnavo, ker je ugotovilo, da niso bili izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 55.b člena Zakona o ustavnem sodišču (glej 57 odstavek spodaj). Sklepi so bili vročeni odvetniku pritožnikov 18. junija 2012.

B. Upoštevani domača zakonodaja in praksa

1. Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje

55. Ustrezne določbe ZISDU (Uradni list RS, št. 6/94, s spremembami) kot je veljal tedaj, se glasijo:

Vzajemni sklad

3. člen

"(1). Vzajemni sklad je premoženje, ki ga sestavljajo naložbe v prenosljive vrednostne papirje in ki je bilo financirano z denarjem fizičnih oziroma pravnih oseb ter je v lasti teh oseb.

(2) Sredstva vzajemnega sklada se zbirajo z javno prodajo izdanih investicijskih kuponov. Imetnik investicijskega kupona ima pravico investicijski kupon kadarkoli prodati in s tem iz vzajemnega sklada izstopiti."

Agencija

6. člen

"Nadzor nad izpolnjevanjem pogojev za oblikovanje oziroma ustanovitev investicijskih skladov ter družb za upravljanje in nad poslovanjem investicijskih skladov in družb za upravljanje opravlja Agencija za trg vrednostnih papirjev ..."

Investicijski kuponi kot vrednostni papirji

25. člen

"(1) Premoženje vzajemnega sklada je razdeljeno na enake enote. Investicijski kupon vzajemnega sklada je sestavljen iz ene ali več enot premoženja vzajemnega sklada.

(2) Investicijski kupon je vrednostni papir, ki se glasi na ime in se ne more prenašati na drugega ter daje imetniku naslednje pravice:

- pravico do sorazmernega dela čistega dobička iz naložb vzajemnega sklada;
- pravico do sorazmernega dela vrednosti sredstev ob likvidaciji vzajemnega sklada;
- pravico, da mu družba za upravljanje na njegovo zahtevo izplača vrednost investicijskega kupona."

Izplačilo vrednosti investicijskega kupona

29. člen

"(1) Imetnik investicijskega kupona lahko od družbe za upravljanje kadarkoli pisno zahteva, da mu izplača vrednost investicijskega kupona.

...

(4) Izplačilo investicijskega kupona opravi družba za upravljanje v denarju in na način, določen s pravili upravljanja vzajemnega sklada, v roku, ... pet delovnih dni od prejema zahteve iz prvega odstavka tega člena.

..."

30. člen

"Samo družba za upravljanje lahko ustanovi vzajemne sklade."

Dolžnost omejitve in razpršitve tveganj

38. člen

"(1) Pri opravljanju poslov v zvezi nakupom in prodajo vrednostnih papirjev mora družba za upravljanje skrbeti, da je razpršenost vrednostnih papirjev vzajemnega sklada v skladu z določbami tega zakona.

..."

Pogodba o prenosu upravljanja

46. člen

"(1) Družba za upravljanje (družba – prenosnica) lahko s pogodbo prenese upravljanje vzajemnega sklada na drugo družbo (družba – prevzemnica), če s tem soglašajo lastniki 70% enot premoženja vzajemnega sklada, na katere se glasijo investicijski kuponi v obtoku in če družba prevzemnica pridobi dovoljenje Agencije za prevzem upravljanja vzajemnega sklada.

..."

Razlogi za začetek likvidacije

49. člen

"(1) Likvidacija vzajemnega sklada se začne v naslednjih primerih:

- če je s pravnomočno odločbo Agencije družbi za upravljanje odvzeto dovoljenje za opravljanje dejavnosti ali če je bil nad družbo za upravljanje začel postopek nesolventnosti ali postopek likvidacije,

...

Prenos upravljanja vzajemnega sklada namesto likvidacije

54. člen

"(1) V primeru iz prve alineje prvega odstavka 49. člena tega zakona lahko Agencija sklene, da se namesto likvidacije prenese upravljanje sklada na drugo družbo za upravljanje, ki izpolnjuje pogoje za upravljanje vzajemnega sklada, če ta na takšen prevzem upravljanja pristane.

(2) V primeru iz prvega odstavka tega člena Agencija s sklepom o prenosu upravljanja vzajemnega sklada namesto likvidacije pooblasti banko iz 18. člena tega zakona, da izvede vsa opravila, potrebna za prenos upravljanja ..."

Omejitve naložb

94. člen

(1) Naložbe investicijskega sklada v vrednostne papirje, ki kotirajo na borzah, morajo predstavljati najmanj 75% vseh naložb vzajemnega sklada ..."

Obveznost razpršitve naložb

95. člen

"(1) Investicijski sklad mora imeti svoje naložbe razpršene v vrednostnih papirjih različnih izdajateljev in ne sme imeti več kot 5% svojih naložb v vrednostnih papirjih istega izdajatelja.

(2) Investicijski sklad ne sme imeti več kot 10% svojih naložb v vrednostnih papirjih istega izdajatelja in z njim povezanih izdajateljev, če gre za vrednostne papirje, ki so bili sprejeti v kotacijo na borzi.

..."

Prepoved naložb v določene pravne osebe

99. člen

"Investicijski sklad ne sme imeti svojih naložb v naslednjih pravnih osebah:

- družbah za upravljanje,
- ...
- pravnih osebah, ki so posredno ali neposredno lastniki več kot 10% delnic oziroma poslovnih deležev družbe za upravljanje, ki upravlja investicijski sklad.

Omejitve medsebojnih poslov z vrednostnimi papirji

109. člen

"(1) Prepovedani so vsi posli prodaje in nakupa vrednostnih papirjev, kakor tudi posojanja vrednostnih papirjev, med naslednjimi pravnimi osebami;

- med družbo za upravljanje in investicijskim sklantom,
- med družbo za upravljanje in pravno osebo, ki ima posredno ali neposredno več kot 10% delnic oziroma poslovnih deležev družbe za upravljanje,
- med investicijskim sklantom in pravno osebo, ki ima posredno ali neposredno več kot 10% delnic oziroma poslovnih deležev družbe za upravljanje,
- med investicijskimi skladi, ki jih upravlja ista družba za upravljanje.

(2) Prepoved iz prvega odstavka ne velja za posle nakupa in prodaje, ki so sklenjeni na borzi.

..."

Ukrepi, ki jih [lahko] sprejme Agencija

112. člen

"(1) Če Agencija ob pregledu ... ugotovi nepravilnosti v poslovanju ali nepravilnosti pri vodenju poslovnih knjig, izda odredbo, s katero naloži, da se ugotovljene nepravilnosti odpravijo. ...

(3) Agencija lahko v primeru naravnih katastrof, vojne, civilnih nemirov, zaprtja bank ali borze, hudih motenj v transakcijah z devizami ali vrednostnimi papirji ali drugih podobnih hujših motenj izda odredbo, s katero v celoti ali delno začasno prekine poslovanje investicijskih skladov.

(4) V [okolih] iz tretjega odstavka tega člena lahko Agencija z odločbo začasno prepove odkup in prodajo investicijskih kuponov posameznega vzajemnega sklada oziroma trgovanje z delnicami posamezne investicijske družbe."

...

Razlogi za odvzem dovoljenja

118. člen

"Agencija odvzame družbi za upravljanje dovoljenje za opravljanje dejavnosti v naslednjih primerih:

- če družba za upravljanje ne ravna v skladu z odredbo iz prvega odstavka 112. člena tega zakona;
- če pri pregledu poslovanja [družbe za upravljanje] ali na podlagi drugih podatkov, s katerimi razpolaga, ugotovi, da družba za upravljanje hujše krši določbe tega zakona o naložbah investicijskih skladov ali omejitve iz 109. člena tega zakona;
- če ugotovi, da so prenehali pogoji za opravljanje dejavnosti ... ali da so bile hujše kršene omejitve iz 12. ali 13. člena tega zakona."

2. Zakon o pravnem postopku

56. Relevantne določbe Zakona o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 26/1999, s spremembami) kot je veljal tedaj, se glasijo:

191. člen

"Več oseb lahko toži oziroma je lahko toženih z isto tožbo (sosporniki):

1. če so glede na sporni predmet v pravni skupnosti ali če se opirajo njihove pravice oziroma obveznosti na isto dejansko in pravno podlago ter če gre za solidarne terjatve ali solidarne obveznosti;

2. če [so] predmet spora zahtevki oziroma obveznosti iste vrste, ki se opirajo na bistveno istovrstno dejansko in pravno podlago, in velja – stvarna in krajevna – pristojnost istega sodišča za vsak zahtevek in za vsakega toženca;

...

Do konca glavne obravnave se lahko ob pogojih iz prvega odstavka tega člena pridruži tožniku nov tožnik ali se tožba razširi na novega toženca, ..."

367. člen

"...

Revizija na področju denarnih sporov je dovoljena, če vrednost v reviziji spornega predmeta izpodbijanega dela pravomočne sodbe presega SIT 1.000.000.

..."

481. člen

"Pravila o postopku v gospodarskih sporih veljajo:

1. v sporih, v katerih je vsaka od strank katera od navedenih oseb: gospodarska družba, zavod (vključno javni zavod), zadruga, država ali samoupravna lokalna skupnost;

..."

484. člen

"Pravila o postopku v gospodarskih sporih veljajo tudi, kadar so v sporu poleg oseb iz prvega odstavka 481. člena tega zakona kot sosporniki udeležene še druge osebe, katerih zahtevki temeljijo na isti dejanski in pravni podlagi, [kot je opisano v] 191. členu tega zakona."

490. člen

"V gospodarskih sporih ni dovoljena revizija, če vrednost spornega predmeta glede izpodbijanega dela pravnomočne sodbe ne presega 5.000.000 SIT."

3. Zakon o Ustavnem sodišču

57. Drugi odstavek 55.b člena Zakona o ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94 s spremembami) določa:

"(2) Ustavna pritožba se sprejme v obravnavo:

- če gre za kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, ki je imela hujše posledice za pritožnika, ali
- če gre za pomembno ustavnopravno vprašanje, ki presega pomen konkretne zadeve."

PRITOŽBE

58. Pritožniki so se na podlagi 13. člena konvencije v povezavi s 6. členom pritožili, da je bila kršena njihova pravica do dostopa do sodišča, saj je Vrhovno sodišče zavrglo revizijo, ker je bila pod zakonsko določeno mejo za gospodarske spore.

59. Nadalje so se pritožili na podlagi prvega odstavka 6. člena konvencije, da domača sodišča niso dovolila nobenega njihovega dokaza. Poleg tega so se pritožili, da so se sodišča oprla na sklepe in odločbe izdane v postopkih, v katerih niso mogli sodelovati. Odločitve Ustavnega sodišča naj bi tudi bile nezadostno obrazložene.

60. Pritožniki so se pritožili na podlagi 1. člena Protokola št. 1, da so Dadasovi skladi postali nelikvidni zaradi ukrepov Agencije, zlasti sklepa o določitvi največje vrednosti, in da Agencija ni skrbno opravljala svojih regulativnih in nadzornih dolžnosti.

61. Nazadnje, pritožniki so se pritožili, da so bili obravnavani različno zaradi sklepa o določitvi največje vrednosti, s čimer je bil kršen 14. člen konvencije, v povezavi s členom 1 Protokola št. 1.

PRAVO

A. Predhodni ugovori vlade

1. *Ali je nadaljevanje obravnave pritožbe umrlih pritožnikov upravičeno*

62. Sodišče ugotavlja, da je petintrideset pritožnikov (označenih z zvezdico poleg njihovih imen v preglednicah spodaj) umrlo, medtem ko je bila zadeva v postopku pred Sodiščem. Ena družba pritožnica je bila izbrisana iz registra družb in tako ne obstaja več.

63. Vlada je Sodišče pozvala, naj pritožbo v zvezi z umrlimi pritožniki črta s seznama svojih zadev. Pritožniki so trdili, da je po smrti teh pritožnikov pooblastilo za zastopanje, dano njihovemu zastopniku, ostalo veljavno po domačem pravu in da je treba njihovim dedičem dovoliti, da se vključijo v postopek. Predložili so tudi podatke o dedičih dvaintridesetih umrlih pritožnikov in priložili ustrezne sklepe o dedovanju.

64. Sodišče je v številnih primerih potrdilo, da imajo bližnji sorodniki umrlega pritožnika pravico, da prevzamejo njegovo mesto (glej, med številnimi viri, *Albert in drugi proti Madžarski*, št. 5294/14, 53. odstavek, 29. januar 2019). Glede na sodno prakso Sodišča in zgoraj navedene informacije, ki jih je predložil odvetnik tožeče stranke, je Sodišče pripravljeno sprejeti, da lahko dediči dvaintridesetih umrlih pritožnikov, ki so navedeni v preglednici spodaj, nadaljujejo pritožbo, ki so jo prvotno vložili zgoraj navedeni pritožniki.

65. Glede preostalih treh umrlih pritožnikov, Ivana Reberška (št. 359), Marjana Seliškarja (št. 580), Vinka Vodopivca (št. 453) in družbe pritožnice, ki je prenehala obstajati, ENERGOREVIT d.o.o. (št. 501), Sodišče ugotavlja, da niso bili predloženi nobeni podatki o njihovih dedičih, sorodnikih ali pravnih naslednikih (družbe pritožnice) ali njihovi želji, da nadaljujejo postopek pred Sodiščem. V teh okoliščinah Sodišče ugotavlja, da kolikor se pritožba nanaša na te pritožnike, ni več upravičeno nadaljevati z obravnavo pritožbe v smislu pododstavka c prvega odstavka 37. člena konvencije (glej na primer *Dinçer in drugi proti Turčiji*, št. 10435/08, 13. in 14. odstavek, 3. november 2011). Poleg tega Sodišče ne ugotovi splošnih razlogov, kot so opredeljeni v prvem odstavku 37. člena *in fine*, ki bi zahtevali nadaljnjo obravnavo vloge, kolikor se nanaša na pritožbe, vložene v njihovem imenu. Zato je ta del pritožbe treba izbrisati s seznama.

2. *Neupoštevanje šestmesečnega roka*

66. Vlada je trdila, da je samo 107 pritožnikov (preglednica 3 v prilogi), katerih revizijo je Vrhovno sodišče obravnavalo in meritorno zavrnilo, vložilo svojo pritožbo v šestmesečnem roku. Za preostale pritožnike je šest

mesecev začelo teči, ko je bila odločitev Višjega sodišča v Ljubljani vročena njihovemu odvetniku (glej 43 odstavek zgoraj).

67. Pritožniki, katerih revizija je bila zavržena, so trdili, da je bila odločba Ustavnega sodišča, izdana v njihovi zadevi, dokončna domača odločba in da so torej pravočasno vložili pritožbo pri Sodišču.

68. Sodišče znova poudarja, da šestmesečni rok začne teči na dan, ko je pritožnik in/ali njegov zastopnik zadostno obveščen o dokončni domači odločbi (glej *Lekić proti Sloveniji* [VS], št. 36480/07, 55. odstavek, 11. december 2018). V obravnavani zadevi je bil sklep Ustavnega sodišča, da ne sprejme ustavne pritožbe pritožnikov v obravnavo, izdan 7. junija 2012 in je bil vročen odvetniku pritožnikov 18. junija 2012 (glej 54 odstavek zgoraj). Pritožniki so pri Sodišču vložili pritožbo 17. decembra 2012, to je v šestih mesecih potem, ko jim je bila vročena odločba Ustavnega sodišča.

69. Po mnenju vlade pa je bil datum, na podlagi katerega je bilo treba izračunati šestmesečni rok, 8. januar 2008, torej dan, ko je bila odločitev Višjega sodišča v Ljubljani vročena odvetniku pritožnikov (glej 43 odstavek zgoraj). Iz trditev vlade izhaja, da se ustavna pritožba v okoliščinah obravnavane zadeve ne bi smela šteti za učinkovito pravno sredstvo. V zvezi s tem Sodišče ponavlja, da morajo pritožniki v pritožbah proti Sloveniji načeloma vložiti ustavno pritožbo, preden vložijo pritožbo na Sodišče (glej *Kurić in drugi proti Sloveniji* [VS], št. 26828/06, 296. odstavek, ESČP 2012 (izvlečki) in tam navedene sklice). Glede na to, da se ustavna pritožba praviloma šteje za učinkovito pravno sredstvo, ki ga je treba izčrpati, v odsotnosti nasprotnih argumentov vlade v tem primeru Sodišče ne more sprejeti, da se ustavna pritožba ne upošteva pri izračunu šestmesečnega roka za vložitev pritožbe. Sodišče zato meni, da so pritožniki zadostili šestmesečnemu roku.

B. Pritožba na podlagi prvega odstavka 6. in 13. člena konvencije glede dostopa do Vrhovnega sodišča

70. Pritožniki so se pritožili, da jim je bil onemogočen dostop do Vrhovnega sodišča. Oprli so se na prvi odstavek 6. člena in 13. člen konvencije. Po mnenju Sodišča je treba te očitke preučiti samo na podlagi prvega odstavka 6. člena, ki se glede tega glasi:

"Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... pravično ... odloča ... sodišče ..."

1. Navedbe strank

(a) Vlada

71. Vlada je trdila, da pritožniki, katerih revizija je bila zavržena, ker niso predložili pooblastila za zastopanje (preglednica 1 v prilogi), niso bili žrtve očitane kršitve. Poleg tega družbe pritožnice niso bile žrtve, saj bi zanje v

vsakem primeru veljal zakonski prag v višini 5.000.000 SIT za revizijo v gospodarskih sporih v skladu s 481. členom Zakona o pravdnem postopku (glej 56 odstavek zgoraj).

72. Nadalje se je vlada sklicevala na neizčrpanje notranjih pravnih sredstev in navedla, da so pritožniki prvič nasprotovali uporabi postopka "gospodarskega spora" v svoji ustavni pritožbi.

73. Na koncu je vlada trdila, da je bilo obravnavanje zahtevkov pritožnikov v skladu s pravili postopka v gospodarskih sporih predvidljiva in nujna posledica dejstva, da so pritožniki, ki so bili fizične in pravne osebe, tožbene zahtevke uveljavljali proti dvema pravnima osebama v skupni tožbi (484. člen Zakona o pravdnem postopku, glej 56 odstavek zgoraj).

(b) Pritožniki

74. Pritožniki so zatrjevali, da bi morala sodišča njihove zahtevke obravnavati ločeno od zahtevkov gospodarskih družb in torej ne v okviru postopka gospodarskega spora, kar bi jim zagotovilo dostop do Vrhovnega sodišča. Po njihovem mnenju bi morala nižja sodišča vedeti, da bo z dodelitvijo spisa oddelku, ki se ukvarja z gospodarskimi spori, večina pritožnikov izgubila možnost revizije. Potrdili so, da je sodišče prve stopnje njihovo zadevo evidentiralo kot gospodarski spor in da bi takrat lahko vsaj teoretično kritizirali uporabo teh pravil. Vendar pa niso ukrepali, ker so pričakovali, da bodo zmagali, določbe, ki se nanašajo na gospodarske spore, pa niso negativno vplivale na njihove pravice, dokler niso vložili revizije. Poleg tega je bilo dejstvo, da je bila njihova zadeva obravnavana v postopku gospodarskega spora, navedeno v sodbi sodišča prve stopnje, vendar v zvezi s tem ni bil izdan noben ločen sklep.

2. Presoja sodišča

75. Glede ugovora vlade zoper status žrtve pritožnikov (glej 71 odstavek zgoraj) Sodišče ugotavlja, da so se pritožniki pritožili, da njihovih zahtevkov ne bi smeli obravnavati skupaj z zahtevki gospodarskih družb po pravilih, ki se uporabljajo v postopku gospodarskega spora. Njihova pritožba se je v bistvu nanašala samo na pritožnike, ki so bili fizične osebe in katerih revizijo je Vrhovno sodišče zavrnilo, ker je vrednost spora spadala pod ustrezni prag (glej preglednico 2 v prilogi). Status žrtve teh pritožnikov ni bil sporen med strankami in tudi Sodišče nima razloga, da bi dvomilo o tem.

76. Poleg tega je Sodišče seznanjeno z ugovorom glede neizčrpanja notranjih pravnih sredstev, ki ga je vložila vlada (glej 72 odstavek zgoraj). Vendar je Sodišče mnenja, da mu ga ni treba obravnavati, saj je ta del pritožbe v vsakem primeru nesprejemljiv iz v nadaljevanju navedenih razlogov.

77. Ustrezna načela, ki izhajajo iz sodne prakse Sodišča glede pravice do dostopa do sodišča in zlasti dostopa do višjih sodišč, so povzeta v zadevi *Zubac proti Hrvaški* ([VS] št. 40160/12, 76.–86. odstavek, 5. april 2018), kjer

se je Sodišče soočilo z vprašanjem delovanja omejitve dostopa do teh sodišč *ratione valoris* (80.–96. odstavek).

78. V obravnavani zadevi se pritožniki niso pritožili glede omejitve dostopa do Vrhovnega sodišča *ratione valoris* kot take, temveč so trdili, da vrednost praga vrednosti spornega predmeta, ki se je uporabila v njihovem primeru, ne bi smela biti tista, ki je določena za gospodarske spore. Da bi bila revizija v tistem času v Sloveniji dopustna, je morala vrednost predmeta zadeve preseči prag, določen v pravilih: prag, določen za gospodarske spore (5.000.000 SIT) je bil višji od praga za redne pravdne spore (1.000.000 SIT) (367. in 490. člen Zakona o pravdnem postopku, glej 56 odstavek zgoraj). Če bi se za zadevne pritožnike uporabljala pravila za redne pravdne spore, bi bila njihova revizija lahko dopustna.

79. Sodišče ugotavlja, da se ta pritožba nanaša na vprašanje uporabe domačega prava v okoliščinah zadeve. Poleg tega Sodišče ugotavlja, da dopustnost zadevne omejitve *ratione valoris* kot taka ni vprašljiva, in po mnenju Sodišča nič ne kaže, da bi bila uporaba relevantnih pravnih določb s strani sodišč nepredvidljiva, samovoljna ali pretirano formalna in bi vključevala nerazumno in zlasti strogo uporabo postopkovnih pravil, ki neupravičeno omejujejo dostop pritožnikov do pristojnosti Vrhovnega sodišča (glej *Zubac*, 87.–89. in 96.–99. odstavek, navedeno zgoraj). Ugotavlja, da je odločitev nižjih sodišč o uporabi postopka gospodarskega spora v zadevi pritožnikov, ki so bili fizične osebe, temeljila na 484. členu Zakona o pravdnem postopku. Ta zakon je določal, da pravila o postopku v gospodarskih sporih veljajo tudi za fizične osebe, ki so vpletene v spor, v katerem so gospodarske družbe njihovi sosporniki, katerih terjatve se opirajo na isto dejansko in pravno podlago po 191. členu Zakona (glej 56 odstavek zgoraj). Zadevni pritožniki niso nasprotovali uporabi zgoraj navedenega postopka v zvezi z njihovimi zahtevki pred nižjimi sodišči. Glede tega vprašanja so se pritožili z zamudo, samo pred Ustavnim sodiščem. Njihov argument, da prej niso ugovarjali, ker niso pričakovali, da bodo nekega dne morali vložiti revizijo (glej 74 odstavek zgoraj), ne kaže nobenih kršitev s strani organov oblasti. Poleg tega je pritožnike med celotnim postopkom zastopal kvalificiran odvetnik, ki je ali bi moral vedeti, da je bila revizija v gospodarskih sporih na voljo tožnikom le, če je bila vrednost spornega predmeta večja od 5.000.000 SIT.

80. Nič ne kaže na to, da bi lahko ali morale sodišče prve stopnje po uradni dolžnosti obravnavati njihove zahteve ločeno v rednih pravdnih postopkih, kot so trdili pritožniki (glej 74 odstavek zgoraj). Zadevni pritožniki so vložili tožbo skupaj z gospodarskimi družbami in se sami spravili v položaj, v katerem se njihova revizija neizogibno obravnava po postopku gospodarskega spora. Poleg tega ti pritožniki niso trdili, da ne bi mogli vložiti tožbe ločeno od gospodarskih družb ali da bi jih to postavilo v kakršenkoli precej neugoden položaj. Razlog za uporabo pravil gospodarskega spora za zahteve pritožnikov je torej objektivno pripisati

pritožnikom samim, negativne posledice teh odločitev pa nosijo sami (glej, *mutatis mutandis*, Zubac, 90.–95. odstavek, navedeno zgoraj).

81. Prav tako je treba opozoriti, da je bila revizija na Vrhovno sodišče vložena po tem, ko so bili zahtevki zadevnih pritožnikov obravnavani na dveh nacionalnih ravneh pristojnosti, ki izvajata polno pristojnost na področju zadeve (glej, *mutatis mutandis*, *Brualla Gómez de la Torre proti Španiji*, 19. december 1997, 38. odstavek, *Poročila o sodbah in odločbah* 1997–VIII), katerih odločitve se ne zdijo samovoljne ali očitno nerazumne.

82. Glede na navedeno Sodišče ocenjuje ta del pritožbe za očitno neutemeljen in ga je treba zavrniti v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

C. Pritožba na podlagi prvega odstavka 6. člena konvencije glede pravičnosti postopka

1. Navedbe strank

(a) Vlada

83. Vlada je navedla, da ker je sodišče prve stopnje menilo, da so dejanja Agencije zakonita, ni imela nobenega razloga za preiskavo drugih elementov civilne odškodninske odgovornosti ali dokazov, predloženih samo v zvezi s tem. Poleg tega je obrazložitev sodbe temeljila na več listinskih dokazih, ki so kazali, da so se sodišča, ki so navedla podrobne razloge za dejansko in pravno podlago svojih sklepov, seznanila s trditvami pritožnikov in jih preučila. V nasprotju s trditvami pritožnikov so sodišča upoštevala sklepe Državnega sveta in vzročno zvezo med ukrepi Agencije in očitano škodo. V vsakem primeru je vlada menila, da so bili očitki pritožnikov v zvezi z odobritvijo dokaznih predlogov preveč splošni.

84. V zvezi z očitki pritožnikov, da so se domača sodišča sklicevala na odločbe in sklepe, izdane v postopkih, v katerih niso mogli sodelovati, se je vlada sklicevala na sklepe Višjega sodišča v Ljubljani in Vrhovnega sodišča v zvezi s tem (glej 43 in 50 odstavek zgoraj).

85. Nazadnje je vlada navedla, da pritožniki niso pojasnili svoje pritožbe glede neustrezne obrazložitve Ustavnega sodišča.

(b) Pritožniki

86. Pritožniki so trdili, da domača sodišča niso omogočila, da bi bil izveden katerikoli od njihovih dokaznih predlogov, kot sta na primer njihova zahteva po predložitvi zaupnega poročila strokovnega sveta Agencije o možnih ukrepih v zvezi s Proficio Dadas in poročila Državnega sveta. Pritožili so se, da so bili predloženi dokumenti na glavni obravnavi preučeni le *pro forma*, drugi dokazi pa so bili zavrnjeni kot nepomembni brez obrazložitve.

87. Poleg tega so sodišča pri presoji nezakonnosti ukrepov Agencije upoštevala le sklepe in odločbe, izdane v drugih postopkih, v katerih pritožniki niso mogli sodelovati, s čimer je bilo kršeno načelo enakosti orožij in kontradiktornega postopka.

88. Na koncu so pritožniki trdili, da sklepi Ustavnega sodišča (glej 54 odstavek zgoraj) niso bili obrazloženi.

2. Presoja Sodišča

89. Sodišče na začetku ponovno poudarja, da ni sodišče četrte stopnje in da ni njegova naloga, da obravnava domnevne dejanske ali pravne napake, ki jih je storilo nacionalno sodišče, razen če so bile zaradi njih kršene pravice in svoboščine, ki jih varuje konvencija (glej *García Ruiz proti Španiji* [VS], št. 30544/96, 28. odstavek, ESČP 1999-I). Čeprav 6. člen konvencije zagotavlja pravico do poštenega sojenja, pa ne določa nobenih pravil glede dopustnosti dokazov ali načina njihove presoje, saj so to predvsem zadeve, ki jih urejajo nacionalna zakonodaja in nacionalna sodišča. Običajno vprašanja, kot je teža, ki jo nacionalna sodišča pripisujejo posameznim dokazom ali ugotovitvam ali ocenam, ki so jim bile predložene v obravnavo, niso naloga Sodišča, da jih preuči (glej med številnimi drugimi viri, *Bochan proti Ukrajini* (št. 2) [VS], št. 22251/08, 61. odstavek, ESČP 2015). Naloga Sodišča je ugotoviti, ali so bili postopki v celoti, vključno z načinom, na katerega so bili dokazi dovoljeni, "pošteni" v smislu prvega odstavka 6. člena (glej *Dombo Beheer B.V. proti Nizozemski*, 27. oktober 1993, 21. odstavek, serija A, št. 274).

90. V zvezi z okoliščinami obravnavane zadeve Sodišče ugotavlja, da je bilo glavno vprašanje v domačem postopku, ali so organi - zlasti Agencija - in ukrepi, ki so jih sprejeli v zvezi z Dadasovimi skladi, pritožnikom povzročili finančno izgubo. Domača sodišča so analizirala trditve strank in menila, da so organi ravnali zakonito in da ni vzročne zveze med njihovimi ukrepi in škodo, ki so jo vtoževali pritožniki (glej 41, 44, 46 in 51 odstavek zgoraj). Svoje ugotovitve so utemeljila na več listinskih dokazih, kot so ustrezna sporočila za javnost, vključno s tistimi, na katera so se v svojih vlogah sklicevali pritožniki. Navedla so tudi razloge, zakaj ugotovitve poročila Državnega sveta zanje niso zavezujoče (glej 46 odstavek zgoraj).

91. Sodišče ugotavlja, da je prvostopenjsko sodišče zavrnilo sprejem dodatnih dokazov na obravnavi, ker je menilo, da to ni pomembno za zadevo (glej 40 odstavek zgoraj) Priznava, da bi, na prvi pogled, sodišče lahko predložilo več podrobnosti za takšno odločitev. Vendar ugotavlja, da so pritožniki lahko vložili pritožbo pred Vrhovnim sodiščem, ki je ugotovilo: (i) da pritožniki niso navedli, kateri dokazi bi morali biti sprejeti in zakaj; in (ii) da pritožniki niso konkretizirali, kako so bili manjkajoči dokazi pomembni za obravnavo njihove zadeve, kar je bil razlog, da je sodišče prve stopnje zavrnilo priznanje dokazov (glej 50 odstavek zgoraj).

92. Prav tako so se pritožniki v pritožbi pred Sodiščem pritožili na splošno, da so domača sodišča zavrnila vse njihove dokazne predloge. Niso

podrobno pojasnili, kateri dokazi zlasti niso bili upoštevani na domačih sodiščih, niti pomembnosti manjkajočih dokazov za postopek. V teh okoliščinah Sodišče ne vidi razloga za nestrinjanje z ugotovitvami domačih sodišč v zvezi z ustreznostjo dokazov za zadevo in nobenega razloga, da bi se tak sklep štel za samovoljen ali očitno nerazumen. Glede na načela iz njegove sodne prakse (glej 89 odstavek zgoraj) in zgoraj obravnavane dejavnike je Sodišče ugotovilo, da ni bilo izkazanega nobenega utemeljenega razloga, da bi dodatni dokazi lahko vplivali na izid postopka ali da je neupoštevanje teh dokazov vplivalo na pravičnost teh postopkov.

93. Glede pritožbe pritožnikov, da sta se sodišči prve in druge stopnje - pri presoji nezakonitega ravnanja Agencije - oprli izključno na sklepe, sprejete v drugih postopkih, Sodišče ugotavlja, da so še posebej pomembni naslednji premisleki. Medtem ko je res, da je sodišče prve stopnje zavrnilo presojo zakonitosti sklepov Agencije, z opiranjem na ugotovitve Vrhovnega sodišča in Ustavnega sodišča v drugih postopkih, pa je Višje sodišče v Ljubljani, po pritožbi, pritrdilo, da bi morali pritožniki imeti možnost izpodbijati zakonitost sklepov Agencije (glej 43 odstavek zgoraj). Vendar je menilo, da to ne more pripeljati do drugačnega sklepa, pri čemer je opozorilo, da v nobenem primeru ni vzročne zveze med izpodbijanimi sklepi Agencije in škodo, ki so jo domnevno utrpeli vlagatelji. Iz tega sledi, da ugotovitve zakonitosti v postopku, v katerem pritožniki niso sodelovali, niso bile pomembne za izid obravnavanega primera (primerjaj *Capital Bank AD proti Bolgariji*, št. 49429/99, ESČP 2005-XII (izvlečki)).

94. Poleg tega Sodišče ne more prezreti nesporne ugotovitve Vrhovnega sodišča, da bi pritožniki lahko sodelovali v postopku pred Agencijo in Vrhovnim sodiščem, če bi menili, da so prizadeti, vendar tega niso skušali storiti (glej 50 odstavek zgoraj). Glede na zgornje ugotovitve Sodišče torej ne more sprejeti, da so bili pritožniki prikrajšani za kontradiktorni postopek in da niso mogli predložiti argumentov, za katere so menili, da so pomembni za njihov primer.

95. V zvezi s pritožbo pritožnikov zaradi neustrezne obrazložitve Ustavnega sodišča Sodišče ponovno poudarja, da za najvišja nacionalna sodišča - kot je Ustavno sodišče - zadostuje, ko zavrnejo sprejetje pritožbe, da se preprosto sklicujejo na pravne določbe, ki urejajo ta postopek, če vprašanja, ki jih sproža pritožba, kot v obravnavani zadevi, niso temeljnega pomena (glej *Gorou proti Grčiji* (št. 2) [VS], št. 12686/03, 41. odstavek, 20. marec 2009, in *Suhadolc proti Sloveniji* (skl.), št. 57655/08, 17. maj 2011).

96. Sodišče torej ugotavlja, da so bile zahteve glede pravičnosti v obravnavani zadevi izpolnjene. Ta del pritožbe je očitno neutemeljen in ga je treba zavrniti v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

D. Pritožba na podlagi 1. člena protokola št. 1

97. Pritožniki so se pritožili, da je bila njihova lastnina uničena zaradi učinkov sklepa o določitvi največje vrednosti na likvidnost Dadasovih skladov in opustitve dolžnega ravnanja Agencije v zvezi s pogodbami o poplačilu. Sklicevali so se na 1. člen protokola št. 1 h konvenciji, ki se glasi:

"Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do mirnega uživanja svojega premoženja. Nikomur se ne sme odvzeti lastnina, razen če je to v javnem interesu v skladu s pogoji, ki jih določa zakon, ter ob spoštovanju splošnih načel mednarodnega prava.

Ta določba pa nikakor ne omejuje pravice držav, da uveljavljajo zakone, za katere menijo, da so potrebni za nadzor nad uporabo premoženja v skladu s splošnim interesom ali za zagotovitev plačila davkov, drugih prispevkov ali denarnih kazni."

1. Navedbe strank

(a) Vlada

98. Vlada je trdila, da pritožniki nimajo statusa žrtve. Navedla je, da pritožniki v svoji vlogi niso dokazali, da so bili lastniki investicijskih kuponov v Dadasovih skladih ali da so sklenili pogodbe o odkupu investicijskih kuponov. Trdila je, da je bil sklep o določitvi največje vrednosti splošnega značaja in ni vplival na pravice pritožnikov. Ni zmanjšal premoženja skladov ali povzročil izgube kapitala. Tudi če bi sklep o določitvi največje vrednosti vplival na vrednostne papirje v portfelju skladov, ni vplival na pravice lastnikov investicijskih kuponov, ki niso imeli pravice razpolagati s sredstvi skladov. Poleg tega so bile pogodbe, ki so jih vlagatelji sklenili z DADAS Poslovni sistemom, rezultat njihovih lastnih odločitev kot vlagateljev in ne ravnanja (ali opustitve) Agencije. Temeljile so na zadnji objavljeni VEP (glej 7 odstavek zgoraj), kar je pomenilo, da naknadno zmanjšanje vrednosti premoženja ni moglo vplivati na pritožnike.

99. Vlada je ponovila argumente v zvezi s statusom žrtve pritožnikov in navedla, da ni bilo poseganja v miroljubno uživanje pritožnikov njihovega premoženja. Po njenem mnenju bi bilo treba razloge za očitano zmanjšanje vrednosti premoženja v Dadasovih skladih iskati s sklicevanjem na nezakonita dejanja Proficie Dadas in DADAS BPH.

100. Vlada je trdila, da je bil sklep o določitvi največje vrednosti izdan v skladu z zakonom zaradi resnih motenj na trgu vrednostnih papirjev, ki so jih povzročile napihnjene cene vrednostnih papirjev Dadasovih skladov ("fenomen spirale"). Njegov namen je bil preprečiti nadaljnjo spiralo cen vrednostnih papirjev ali njihovo umetno napihovanje, kar se je odražalo v umetno povečanem povpraševanju po naložbah v vzajemne sklade. Največja dovoljena višina sredstev v skladih, ki jih upravlja en sam DZU, je bila določena na podlagi tržne kapitalizacije delnic, ki kotirajo na borzi, in števila DZU, ki jih je bilo treba obravnavati enako.

101. Vlada je poudarila, da sklep o določitvi največje vrednosti ni zahteval, naj se obstoječa sredstva znižajo pod prag, tako da bi lahko Proficia Dadas še naprej upravljala obstoječa sredstva in odpoklicala posojila, dana družbi PRIOM. V zvezi z ugotovitvami domačih sodišč je vlada trdila, da pritožniki niso dokazali, da je bila izguba vrednosti sredstev sklada Dadas posledica ukrepov, ki jih je sprejela Agencija. Vlada se je sklicevala na dejstvo, da se je VEP sredstev Dadasa povečevala do 26. marca 1996, s čimer je ovrgla trditve pritožnikov, da je prišlo do znižanja vrednosti pred objavo sklepa o določitvi največje vrednosti. Ker so bila sredstva 27. marca 1996 prenesena na družbo PRIOM, jih po objavi sklepa ni bilo mogoče prodati po nizkih cenah.

102. Vlada je tudi oporekala argumentu pritožnikov, da jih je Agencija spodbujala k sklenitvi pogodb z družbo DADAS Poslovni sistem, s čimer so postali upniki te družbe. Agencija ni imela pooblastil za nadzor delovanja DADAS Poslovni sistem in zato ni mogla vedeti za njegovo finančno stanje. Če pritožniki ne bi podpisali pogodb o poplačilu, bi bila njihova sredstva v Dadasovih skladih prenesena na drug DZU (glej 27 odstavek zgoraj), kar bi se lahko zgodilo šele, ko bi odvzem dovoljenja Proficia Dadas postal pravnomočen in bi bili izpolnjeni pogoji za likvidacijo skladov.

(b) Pritožniki

103. Pritožniki so trdili, da vrednostni papirji, investicijski kuponi in njihove terjatve iz njihovih naložb, spadajo v pojem premoženja, kot je opredeljen v 1. členu Protokola št. 1. Če Agencija ne bi izdala sklepa o določitvi največje vrednosti, bi pritožniki obdržali svoje naložbe v Dadasovih skladih in dosegli dobiček. Vendar pa so po sklenitvi pogodb o poplačilu izgubili vse. Zato so utrpeli finančno izgubo kot neposredno posledico izpodbijanih ukrepov.

104. Poleg tega so pritožniki trdili, da so bili ukrepi Agencije nezakoniti, zlasti sklep o določitvi največje vrednosti, ki je kršil 112. člen, kot je potrdilo Ustavno sodišče (glej 54 odstavek zgoraj). Poleg tega na trgu ni bilo resnih motenj, kakor to zahteva tretji odstavek 112. člena ZISDU; dogodki na borzi in transakcije družbe Proficia Dadas v obdobju od januarja do marca 1996 so bili običajni za rastoče gospodarstvo. Cene Dadasovih investicijskih kuponov niso bile napihnjene, prav tako pa so se po ukrepu Agencije znatno znižale tudi cene delnic v družbah, ki niso bile povezane z družbo DADAS Poslovni sistem. V svojih pripombah so trdili, da so naknadne spremembe zakonodaje - navsezadnje, odstranitev 112. člena iz ZISDU - potrdile neustreznost prava, ki se je uporabilo v njihovem primeru.

105. Navedli so, da cilj ukrepa – odločitev, kdo lahko vlaga na borzi — ni bil legitimen in je povzročil zlom borze.

106. Pritožniki so nadalje trdili, da je bil sklep o določitvi največje vrednosti nesorazmeren ukrep. Po njegovi objavi se je pričakovalo, da bodo vlagatelji poskušali prodati svoje enote, kar je privedlo do znižanja cen

vrednostnih papirjev in enot premoženja v skladih. To je bilo dokazano z zmanjšanjem indeksa SBI in rekordnim visokim dnevnim prometom na trgu vrednostnih papirjev 20. marca 1996. Proficia Dadas je poskušala rešiti situacijo tako, da je sredstva prenesla na družbo PRIOM. Če bi sklep o določitvi največje vrednosti začasno ustavil tudi izplačila, pritožniki ne bi utrpeli finančne škode. Ker so bili omejeni le prilivi v sklade, je to imelo katastrofalen učinek, zlasti ker so bile razmere na trgu takrat neugodne, cene vrednostnih papirjev pa so na splošno padale od 13. marca 1996 dalje. Poleg tega je bila najvišja vrednost določena prenizko in je dejansko uničila sredstva v višini 2,6 milijarde SIT. Pritožniki so nadalje trdili, da sta sporočilo za javnost Agencije z dne 15. marca 1996 (glej 12 odstavek) in uhajanje informacij pred 20. marcem 1996 privedla do izgube vrednosti njihovih sredstev, še preden je bil objavljen sklep o določitvi največje vrednosti. Po navedbah pritožnikov je pred objavo sklepa o določitvi največje vrednosti 800 vlagateljev vnovčilo svoje investicijske kupone. Med 18. in 27. marcem 1996 se je vrednost sredstev Dadasovih skladov zmanjšala za 371 milijonov SIT, kar je na slabšem pustilo preostale vlagatelje.

107. Pritožniki so nadalje trdili, da jih je Agencija spodbujala k podpisu pogodb o poplačilu z družbo DADAS Poslovni sistem (glej 25 odstavek zgoraj), čeprav je vedela, da družba ne bo mogla plačati prenesenih terjatev. Navedli so, da je Agencija vedela, da bo Proficia Dadas likvidirana in da bodo sprejeti ukrepi proti družbi DADAS BPH. Pritožniki niso pričakovali, da bi bil prenos sredstev na drugo DZU - kar bi bila boljša rešitev, ki bi jo Agencija morala sprejeti - mogoč brez znatne izgube zanje.

2. Presoja Sodišča

108. V zvezi z vprašanjem Vlade o lastništvu pritožnikov investicijskih kuponov Dadasa in obstojem pogodb o poplačilu (glej 98 odstavek zgoraj) Sodišče ugotavlja, da so pritožniki predložili kopije teh pogodb, ki navajajo vrednost njihovih investicijskih kuponov z dne 27. marca 1996. Poleg tega ugotavlja, da so domača sodišča v pravnih postopkih preučila zahteve pritožnikov v zvezi z vsebino in niso podvomila v njihovo lastništvo investicijskih kuponov Dadasa v času, ko je bil sprejet sklep o določitvi največje vrednosti. Sodišče je na podlagi navedenega ugotovilo, da je bilo na podlagi verjetnosti dokazano, da so bili pritožniki v zadevnem času lastniki investicijskih kuponov Dadasa in da so sklenili pogodbe o poplačilu.

109. Sodišče nadalje ugotavlja, da so se pritožniki v obravnavani zadevi pritožili, da je Agencija uvedla številne ukrepe, ki so škodovali Dadasovim skladom in vrednosti njihovih investicijskih kuponov. Vlada je trdila, da pritožniki niso imeli statusa žrtve in da se v nobenem primeru ni posegalo v pravice pritožnikov kot imetnikov investicijskih kuponov, ker je bil sklep o določitvi največje vrednosti splošen ukrep, ki ni vplival niti na pravice imetnikov investicijskih kuponov niti ni zmanjšal premoženja sklada ali povzročil izgube kapitala (glej 98 in 99 odstavek zgoraj). Sodišče meni, da v

obravnavanem primeru teh vprašanj ni treba dokončno rešiti, čeprav bi predpostavljali, da bi se pritožnikom lahko priznal status žrtve in da bi bilo treba izpodbijani ukrep opredeliti kot poseganje v njihove pravice v skladu s členom 1 Protokola št. 1, ker so pritožbe zaradi spodaj navedenih razlogov nesprejemljive. Ker je bil sklep o določitvi največje vrednosti sprejet kot ukrep za nadzor finančnega sektorja v toženi državi in je njegovo izvajanje prav tako pomenilo tak nadzor, bo Sodišče preučilo pritožbe, vložene v skladu z drugim odstavkom 1. člena Protokola št. 1 (glej, *mutatis mutandis*, *Capital Bank AD proti Bolgariji*, št. 49429/99, 131. odstavek, ESČP 2005-XII (izvlečki) in *Merkantil Car Zrt. in drugi proti Madžarski* (sklep), št. 22853/15 in štirje drugi pritožniki, 97. odstavek, 27. november 2018). Sodišče bo tako preučilo vprašanja zakonitosti, legitimnega cilja in "poštenega ravnotežja" glede ravnanja slovenskih organov v zvezi z sklepom o določitvi največje vrednosti (glej *Broniowski proti Poljski* [VS], št. 31443/96, 146. odstavek, ESČP 2004-V).

110. Glede zakonitosti očitane poseganja Sodišče ugotavlja, da so bile trditve pritožnikov v domačem postopku zelo podobne tistim, ki so bile predložene pred Sodiščem. Ponovno poudarja, da je pristojnost za preverjanje skladnosti izpodbijanega ukrepa z nacionalno zakonodajo omejena in da njegova naloga ni nadomestitev domačih organov pri izdelavi take ocene (glej sodbo *Malone proti Združenemu kraljestvu*, sodba z dne 2. avgusta 1984, serija A, št. 82, 79. odstavek; glej tudi glede širokega polja proste presoje v zadevah, kot je obravnavana, *Olczak proti Poljski* (sklep), št. 30417/96, 85. odstavek, ESČP 2002 X (izvlečki) in *Capital Bank AD*, navedeno zgoraj, 136. odstavek). V obravnavanem primeru je Ustavno sodišče obravnavalo vprašanja, ki so jih zastavili pritožniki, vključno z vprašanjem, ali so bile okoliščine na trgu take, da bi Agencija lahko sprejela sklep o določitvi največje vrednosti (glej 29 in 94 odstavek zgoraj). Ugotovilo je, da je Agencija sprejela sklep v okviru svojih zakonskih pooblastil v okoliščinah, ki so upravičevale njeno posredovanje (glej 29 točko navedeno zgoraj), in Sodišče ne vidi razloga, da bi dvomilo v to ugotovitev. Tudi nič ne kaže na to, da sklep o določitvi največje vrednosti, čigar delna nepravilnost je bila odpravljena na podlagi odločbe Ustavnega sodišča, sicer ni bil v skladu z ZISDU.

111. Glede na zgoraj navedeno Sodišče meni, da je bilo očitano poseganje v pravice pritožnikov v skladu z zahtevo po "zakonitosti". V zvezi s tem meni, da prvotna odsotnost časovne omejitve v sklepu o določitvi največje vrednosti, ki jo je Agencija odpravila, ni povzročila, da bi bil sklep o določitvi največje vrednosti v smislu člena 1 Protokola št. 1 h konvenciji nezakonit. Njegovi učinki na pravice pritožnikov (glej 104 odstavek zgoraj) se bodo obravnavali pri ugotavljanju ali so organi dosegli pravično ravnovesje med interesi vpletenih.

112. V zvezi s cilji poseganja Sodišče meni, da so bili ukrepi, ki jih je sprejela Agencija, namenjeni zaščiti interesov imetnikov investicijskih

kuponov v Dadasovih skladih in finančnih trgov na splošno. Sklicuje se zlasti na ugotovitve domačih sodišč: (i) da je bila VEP napihnjena zaradi fiktivnih transakcij med družbami, povezanimi z Dadasom; in (ii) da je bila družba Proficia Dadas odgovorna za druge resne nepravilnosti, kot je dajanje nezavarovanih posojil družbi PRIOM (glej 41 odstavek zgoraj) – ugotovitve, ki jih pritožniki niso prepričljivo izpodbijali. Takšne razmere niso bile neugodne samo za finančni trg, temveč tudi za imetnike investicijskih kuponov, ki so bili izpostavljeni tveganju velikih finančnih izgub zaradi nenehnega sistema spirale. Ker ima zakonodajalec pri uresničevanju socialne in gospodarske politike široko polje proste presoje, bo Sodišče spoštovalo zakonodajalčevo presojo glede tega, kaj je v javnem interesu, razen če je ta presoja očitno neutemeljena (glej *Broniowski*, navedeno zgoraj, 149. odstavek, z nadaljnjimi sklici), kar pa v obravnavanem primeru očitno ni. Sodišče zato meni, da je bil s sklepom o določitvi največje vrednosti zasledovan legitimen cilj.

113. Treba je še ugotoviti, ali je bilo z očitanim posegom doseženo "pravično ravnovesje" med splošnim interesom skupnosti in potrebo po varstvu temeljnih pravic posameznika. Sodišče ponovno poudarja, da imajo države pogodbenice na tako občutljivem gospodarskem področju, kot je stabilnost finančnih trgov, široko polje proste presoje (glej, *mutatis mutandis*, *Olczak proti Poljski* (sklep), št. 30417/96, 85. odstavek, ESČP 2002-X (izvlečki)) in da je v določenih razmerah lahko nujno potrebno, da država ukrepa, da bi se izognila nepopravljivi škodi vzajemnim skladom, njihovim imetnikom investicijskih kuponov, drugim delničarjem in finančnemu sektorju kot celoti. Zaradi tega in glede na občutljivo naravo socialnih in finančnih vprašanj, ki so povezana z doseganjem ustreznega ravnovesja med zadevnimi interesi vpletenih, mora veljati, da država uživa široko polje proste presoje (glej, *mutatis mutandis*, *Merkantil Car Zrt. in drugi*, navedeno zgoraj, 100. odstavek).

114. Sodišče ugotavlja naslednja dejstva in vidike, pomembne za presojo sorazmernosti v obravnavani zadevi. Ni bilo sporno, da so se cene delnic družb, povezanih z Dadasom, in cena delnic Dadas med sredino januarja in sredino marca 1996 povečale za približno 70% in da so na povišanje cen vplivale transakcije med pravnimi subjekti, povezanimi z družbo Proficia Dadas. Pritožniki niso izpodbijali ugotovitev domačih organov, da so bile take transakcije fiktivne in da so kapitalski dobički, pridobljeni prek njih, manipulirali z VEP. Poleg tega niso oporekali dejstvu, da je bilo pred sprejetjem sklepa o določitvi največje vrednosti 22% vseh sredstev Dadasovih skladov posojenih družbi PRIOM, ki je v bila lasti direktorja družbe Proficia Dadas, brez ustreznih jamstev, kar je bila neposredna kršitev ZISDU. Sodišče nadalje ugotavlja, da je Proficia Dadas 27. marca 1996, preden je bil objavljen sklep o določitvi največje vrednosti, prenesla sredstva in obveznosti Dadasovih skladov v "začasno skrbništvo" družbi PRIOM, s čimer je kršila ZISDU, in začasno prenehala z upravljanjem skladov (glej 16

odstavek zgoraj). Dne 28. marca 1996 je objavila sporočilo za javnost, v katerem je sporočila, da je začasno prenehala s trgovanje z enotami skladov (glej 17 odstavek zgoraj). Ta dejstva jasno kažejo na nezakolitost dejavnosti družbe Proficia Dadas in z njo povezanih subjektov ter resnost problema, s katerim je bila Agencija soočena.

115. Sodišče je seznanjeno z glavnim argumentom pritožnikov, in sicer da so ukrepi Agencije povzročili pritisk na Dadasove sklade zaradi povečanih zahtev za izplačilo investicijskih kuponov potem, ko je bil izdan sklep o določitvi največje vrednosti, zaradi česar se je znižala vrednost premoženja sklada. Po mnenju pritožnikov je bila to predvidljiva posledica sklepa o določitvi največje vrednosti, ki bi se ji bilo treba izogniti s sprejetjem drugih, primernejših ukrepov. V zvezi s tem Sodišče ugotavlja naslednje.

116. Prvič, sklep o določitvi največje vrednosti ni bil prvi ukrep, ki ga je uporabila Agencija. Marca 1996 je Agencija opravila inšpekcijske preglede v družbi Proficia Dadas (glej 9 odstavek zgoraj), takoj zatem, 14. marca 1996, pa se je odzvala na nepravilnosti, ki so bile ugotovljene pri upravljanju Dadasovih skladov s strani Proficie Dadas. Agencija je zlasti odredila Proficii Dadas naj odpokliče kredite družbi PRIOM in izboljša naložbeno strukturo Dadasovih skladov (glej 10 odstavek zgoraj). Nato je s sklepom o skladnosti z dne 20. marca 1996 Proficii Dadas odredila, naj odpravi nepravilnosti v zvezi s strukturo sredstev Dadasovih skladov in njihovim knjigovodstvom (glej 13 odstavek zgoraj). Sodišče je zato ugotavlja, da je Agencija preučila in uporabila druge možnosti, da bi zaščitila interese imetnikov investicijskih kuponov v Dadasovih skladih in zaščitila stabilnost trga vrednostnih papirjev (primerjaj *Capital Bank AD*, navedeno zgoraj, 138. odstavek).

117. Drugič, v zvezi s trditvijo pritožnikov, da bi morala Agencija prav tako začasno ustaviti izplačila, Sodišče opozarja na sklep Ustavnega sodišča, da je bil sklep o določitvi največje vrednosti blažji ukrep, ki je zgolj omejil (in ne popolnoma prekinil) poslovanje investicijskih skladov (primerjaj *Zelenchuk in Tsytsyura proti Ukrajini*, št. 846/16 in 1075/16, 122. odstavek, 22. maj 2018). Sodišče prav tako ugotavlja, da pritožniki niso trdili, da niti oni niti Proficia Dadas niso mogli zahtevati moratorija na izplačila iz Dadasovih skladov, ukrepa, ki je podoben ukrepu, ki ga je pozneje zahtevala Kmečka družba in ga je Agencija odobrila (glej 27 odstavek zgoraj).

118. Tretjič, v zvezi s trditvijo pritožnikov, da bi morala Agencija upravljanje sredstev prenesti na drugo DZU, Sodišče ponavlja sklepe Višjega sodišča v Ljubljani, ki jih pritožniki niso izpodbijali, da bi lahko Agencija upravljanje sredstev prenesla na drugo DZU šele po 12. juniju 1996, ko je Vrhovno sodišče potrdilo odvzem dovoljenja za opravljanje dejavnosti. Vendar so pritožniki do takrat že sklenili pogodbe o poplačilu. Pomembno je opozoriti, da je bil tak prenos dejansko predstavljen imetnikom investicijskih kuponov v Dadasovih skladih kot ena od alternativ pogodbam o poplačilu (glej 23 odstavek zgoraj). Vendar so se pritožniki po lastni svobodni volji odločili za pogodbe o poplačilu. Sodišče ne more sprejeti trditve pritožnikov,

da je država delno odgovorna za njihovo odločitev in za to, da DADAS Poslovni sistem ni izpolnil svojih obveznosti (glej 41 in 44 odstavek zgoraj).

119. Predvsem ni mogoče prezreti, da so domača sodišča po preučitvi navedb pritožnikov menila, da pritožniki niso dokazali, da so dejansko utrpeli kakršno koli znatno finančno izgubo zaradi sklepa o določitvi največje vrednosti ali zaradi prvotne odsotnosti časovne omejitve v tem sklepu (glej 41,44-46 in 51 odstavek zgoraj.) Zlasti so menila, da se pritožniki kot tožniki v spornih postopkih niso sklicevali na obseg pritiska, ki so ga vlagatelji izvajali z dvigom svojih sredstev iz Dadasovih skladov, niti ga niso dokazali (glej 44 odstavek zgoraj). Pritožniki niso predložili nobenih prepričljivih argumentov, ki bi vzbudili dvome o tej ugotovitvi. Sodišče na podlagi vsega gradiva, ki ga ima na voljo, in ob upoštevanju svojih ugotovitev iz 6. člena konvencije (glej 96 odstavek zgoraj) ne more ugotoviti, da bi bila sklepna ugotovitev domačih sodišč, katerih naloga je predvsem ugotovitev dejanskega stanja, na kakršen koli način samovoljna.

120. Na koncu Sodišče meni, da so trditve o očitnem uhajanju informacij pred 20. marcem 1996 in učinkih sporočila za javnost z dne 15. marca 1996 na vrednost premoženja pritožnikov pred objavo sklepa o določitvi največje vrednosti ostale neutemeljene, zlasti glede na trditev vlade, da se je VEP Dadasovih skladov dejansko povečevala do 26. marca 1996.

121. Glede na zgoraj navedene ugotovitve in ob upoštevanju polja proste presoje, ki ga imajo države v zvezi z zadevami, povezanimi z gospodarsko politiko, Sodišče meni, da sklep o določitvi največje vrednosti in njegov učinek na pritožnike nista ogrozila ravnovesja, ki ga je bilo treba najti med varstvom pravic pritožnikov in javnim interesom.

Iz tega sledi, da je tudi ta pritožba očitno neutemeljena in jo je treba zavrniti v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

E. Pritožba po 14. členu konvencije v povezavi s 1. členom Protokola št. 1

122. Pritožniki so trdili, da je bil sklep o določitvi največje vrednosti kljub svojemu splošnemu značaju usmerjen v Dadasove sklade, saj so bili to edini skladi, ki so presegli najvišjo vrednost, določeno v sklepu o določitvi največje vrednosti. Trdili so tudi, da jih je Agencija obravnavala drugače, saj je DZU Kmečka družba, ki je 20. junija 1996 prevzela več kot 13% Dadasovih skladov, omogočila začasno ustavitev prodaje in odkupa investicijskih kuponov do 23. avgusta 1996 (glej 27 odstavek zgoraj).

123. Vlada je poudarila, da omejitev največje dovoljene višine sredstev v skladih, ni veljala za posamezne sklade, temveč za vse vzajemne sklade, ki jih je upravljala ena sama DZU. Če se sklep Agencije ne bi uporabljal za vse vzajemne sklade, ki jih upravljajo posamezne DZU, bi lahko DZU zaobšle sklep z ustanovitvijo novega vzajemnega sklada, potem ko bi vrednost

portfelja vzajemnih skladov, ki so jih upravljale, dosegla največjo dovoljeno višino. Trdila je, da so bili različni skladi obravnavani različno, glede na njihovo posebno situacijo.

124. Sodišče ugotavlja, da je sklep o določitvi največje vrednosti določil največjo dovoljeno višino sredstev v vzajemnih skladih, ki jih je lahko upravljala ena sama DZU. Pritožniki niso dokazali, kako jih je sklep o določitvi največje vrednosti obravnaval drugače kot druge imetnike investicijskih kuponov v vzajemnih skladih v primerljivem položaju. V zvezi z možnostjo Kmečke družbe, da začasno ustavi poslovanje, se Sodišče sklicuje na zgoraj navedeno ugotovitev, da pritožniki niso dokazali, da jim je bilo takrat preprečeno zahtevati podoben ukrep v zvezi s Proficio Dadas.

125. Iz navedenega izhaja, da je ta očitek očitno neutemeljen in ga je treba zavrniti v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

Iz teh razlogov Sodišče soglasno

1. *Odloči*, da se vloga črta s seznama zadev, kar zadeva pritožnike Ivana Reberška (št. 359), Marjana Seliškarja (št. 580), Vinka Vodopivca (št. 453) in ENERGOREVIT d.o.o. (št. 501);
2. *Razglaša*, da je pritožba nesprejemljiva kar zadeva ostale pritožnike.

Sestavljeno v angleškem jeziku in poslano v pisni obliki 8. aprila 2021.

(podpis)(podpis)

Hasan Bakırcı
namestnik sodnega tajnika

Valeriu Grițco
predsednik

PRILOGA

PREGLEDNICA 1

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
1	Anton BENCE	1947	Maribor
2	Marija ML. BOVHA	1967	Logatec
3	Marija ST. BOVHA	1943	Logatec
4	Tone BOVHA	1967	Logatec
5	Boštjan BRANILOVIČ	1975	Maribor
6	Božidar BRANILOVIČ	1953	Maribor
7	Marija MARKOVIČ* (dediči: Nedeljko Markovič, Nataša Marinšek, Jasmina Markovič, Tanja Markovič Hribernik)	1938	Maribor
8	Nedeljko MARKOVIČ	1933	Maribor
9	Romana ŠKERL	1940	Ljubljana
10	Ivan VUK	1954	Gornja Radgona

PREGLEDNICA 2

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
11	Anton AHAC	1950	Trbovlje
12	Mirko AMBROŽIČ	1950	Vremski Britof
13	Aleš ANDREJKA	1968	Lukovica
14	Majda ANŽIN	1953	Laško
15	Ivan ARH	1961	Izlake
16	Aljaž BABIČ	1988	Maribor
17	Branko BABIČ	1957	Maribor
18	Petra BABIČ	1985	Maribor
19	Stanislav BAJC	1944	Ljubljana
20	Katarina BAJEC	1966	Maribor

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
21	Tomaž BAJEC	1967	Maribor
22	Taja BALOG	1955	Radeče
23	Brana BAŠA MAČEK	1939	Ljubljana
24	Milan BAŠKOVIČ	1956	Ljubljana
25	Marko BEDINA	1957	Tržič
26	Tomaž BERCE	1971	Dornberk
27	Vincencija BERČIČ	1947	Ljubljana
28	Igor BERGINC	1961	Vodice
29	Anton BERTONCELJ	1961	Selca
30	Miroslav BERTONCELJ	1960	Maribor
31	Irena BLAS	1966	Ljubljana
32	Marija BLAS	1941	Ljubljana
33	Rudolf BLAS	1940	Ljubljana
34	Roman BLATNIK	1964	Ljubljana
35	Boris BLAŽIČ	1961	Trbovlje
36	Marija BLAŽIČ* (dedič: Boris Blažič)	1929	Trbovlje
37	Vojko BLAŽIČ	1950	Maribor
38	Jernej BOC	1967	Ljubljana
39	Jurij BOC	1973	Ljubljana
40	Marija Magdalena BOC	1941	Ljubljana
41	Jadviga BOGATAJ	1952	Šenčur
42	Ivan BOLJEŠIČ	1958	Vače
43	Branko BOLJKO	1960	Logatec
44	Andrej BORŠTNAR	1968	Koper
45	Aleš BOSTIČ	1973	Tržič
46	Aljaž BRATINA	1966	Maribor
47	Branislav Franc BREČKO	1947	Brežice
48	Marko BRESKVAR	1957	Ljubljana
49	Stanislav BREZNIK	1962	Lukovica

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
50	Simon BREZNIKAR	1972	Žalec
51	Milan BUČAR	1959	Ljubljana
52	Ivan Budja	1966	Radenci
53	Boris BUKOVEC	1961	Novo Mesto
54	BURJA d.o.o.		Ljubljana
55	Ludvik ČEHOVIN* (dediči: Simon Čehovin)	1927	Nova Gorica
56	Peter ČELOFIGA	1963	Maribor
57	Hema ČEŠNOVAR	1934	Ljubljana
58	Jože ČEŠNOVAR	1936	Ljubljana
59	Marko ČEŠNOVAR	1974	Ljubljana
60	Martin ČOP	1944	Trbovlje
61	Marjan ČRNČEC	1962	Pesnica pri Mariboru
62	Kristina Alojzija DEKLEVA	1941	Ljubljana
63	Božidar DEMŠAR	1960	Ljubljana
64	Majda Pavla DEMŠAR	1939	Ljubljana
65	Matjaž DENAC	1968	Maribor
66	Miran DEVETAK	1948	Maribor
67	Lidija DIVJAK	1955	Podkum
68	Matej DOBRAVC VERBIČ	1985	Ljubljana
69	Tadej DOBRAVC VERBIČ	1982	Ljubljana
70	Alenka DOLANC* (dedič: Ciril Dolanc)	1941	Trbovlje
71	Borut DOLANC	1977	Trbovlje
72	Gregor DOLANC	1969	Trbovlje
73	Jožefa DOLANC	1949	Trbovlje
74	Ludvik DOLANC	1946	Trbovlje
75	Robert DOLENC	1966	Ljubljana Šmartno

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
76	Marjan DOVČ	1968	Ljubljana
77	Alojzij DRNOVŠEK	1940	Škofja Loka
78	Ljudmila DRNOVŠEK	1935	Trbovlje
79	Vanja DUJC	1948	Koper
80	Marjan FABRICI	1945	Ruše
81	Alojzij FAJDIGA	1940	Notranje Gorice
82	Anton FAJDIGA	1943	Trbovlje
83	Andrej FILIPIČ	1973	Krka
84	Katarina FILIPIČ	1975	Trbovlje
85	Matjaž FILIPIČ	1943	Trbovlje
86	Alenka FINK ARČON	1930	Ljubljana
87	Ivana FLANDER	1944	Laško
88	Miloš FORTUNAT	1970	Koper
89	Ernest FRAS	1966	Maribor
90	Viktor FRELIH* (dedič: Ana Frelih)	1944	Podnart
91	Vojko FRELIH	1959	Podnart
92	Marjan FROL	1951	Trbovlje
93	Peter GLAS* (dediči: Otilija Glas, Marko Glas)	1945	Velenje
94	Aleksandra GNAMUŠ	1982	Slovenj Gradec
95	Janez GNAMUŠ	1969	Šentjanž pri Dravogradu
96	Aleš GOBEC	1972	Maribor
97	Anton GOBEC	1943	Maribor
98	Borut GOBEC	1970	Maribor
99	Stanislav GOBEC	1928	Podplat
100	Marija GOMAZ* (dediči: Mirjana Gomaz, Vera Gomaz Repovž)	1937	Trbovlje
101	Sašo GOVEKAR	1962	Kranj

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
102	Igor GRAČNAR	1961	Trbovlje
103	Matilda GRANDA	1952	Ljubljana
104	Franc GREGOREVČIČ	1956	Brežice
105	Amalija GREŠAK	1949	Dol pri Hrastniku
106	Damijan GRILC	1958	Radovljica
107	Primož GROS	1949	Ljubljana
108	Ela GRUBIŠIČ	1955	Ljubljana
109	Aleš HABICHT	1966	Škofja Loka
110	Nevenka Sonja HABICHT	1937	Škofja Loka
111	Stanislav HACIN	1939	Trbovlje
112	Milena HAFNER	1966	Ljubljana
113	Boštjan HARI	1973	Limbuš
114	Alenka HEDŽET	1974	Teharje
115	Emil HEDŽET	1937	Celje
116	Matjaž HEDŽET	1964	Celje
117	Karmen HLADNIK PROSENC	1955	Trbovlje
118	Aleš Mihael HODNIK	1953	Ljubljana
119	Iztok HOMAR	1971	Kamnik
120	Anuša Valentina HOMEČ	1945	Ljubljana
121	Rok HOMEČ* (dedič: Hedvika Rampre)	1929	Gorenja vas
122	Marko HOMŠAK	1960	Maribor
123	Bogomir HORVAT* (dediči: Irena Krajnc Horvat, Timotej Horvat, Matjaž Horvat)	1936	Bresternica
124	Janez HORVAT* (dedič: Silva Horvat)	1939	Ljubljana

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
125	Silva HORVAT	1940	Ljubljana
126	Janez HRENKO	1944	Maribor
127	Hinko HRIBAR	1934	Ljubljana
128	Matej HRIBAR	1969	Grosuplje
129	Peter HRIBAR	1974	Ljubljana
130	Tatjana HRIBAR	1963	Trbovlje
131	Damijan HVALA	1970	Ljubljana
132	IBT d.o.o.		Trbovlje
133	Jožef IGLIČ	1948	Trbovlje
134	Primož INTIHAR	1969	Ljubljana
135	Matej IVANC	1962	Ljubljana
136	Robert IVANIČ	1966	Lendava
137	Andrej JAKLIČ	1963	Ljubljana
138	Bojan JAKLIČ	1962	Ljubljana
139	Aleksander JAKOPIN	1953	Bresternica
140	Mira JAKŠA RABIČ	1949	Kranj
141	Jože JAMNIK	1931	Ljubljana
142	Marijan JAMNIK	1950	Škofljica
143	Marjan JAMNIK	1967	Ljubljana
144	Jože JAMŠEK	1957	Zagorje ob Savi
145	Renata JAN	1937	Žiri
146	Albina JANEČ* (dediči: Saša Janec, Štefan Klopčič)	1949	Trbovlje
147	Matjaž JANŠA	1966	Ljubljana
148	Igor JANŽOVNIK	1964	Velenje
149	Marija JARC	1940	Radovljica
150	Valentin JARC	1934	Radovljica
151	Martin JAUŠOVEC* (dediči: Klavdija Jaušovec, Dominik Jaušovec, Rene Jaušovec)	1968	Jurovski Dol
152	Ivan JAVORNIK	1933	Šmarje Sap

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
153	Igor JENC	1963	Ljubljana
154	Peter JERIN	1941	Ljubljana
155	Tjaša JESENEC	1971	Šmartno v Rožni dolini
156	Vlasta Vida JESENEK	1946	Šmartno v Rožni dolini
157	Ivan JESENIK	1963	Begunje na Gorenjskem
158	Breda JESENŠEK	1940	Krško
159	JEZERO d.o.o.		Most na Soči
160	Marjan JORDAN	1959	Trbovlje
161	Gregor JURAK	1972	Trzin
162	Alojzij JURMAN	1962	Medvode
163	Melita JURMAN	1962	Medvode
164	Martin JUVAN	1966	Ljubljana Polje
165	Janja KALIN	1967	Nova Gorica
166	Mitja KALIN	1967	Log pri Brezovici
167	Ladislav KAMENIK	1954	Velenje
168	Mitja KAMENIK	1979	Velenje
169	Sebastijan KAPEL	1974	Rače
170	Mirko KATALENIČ	1961	Puconci
171	Katica KAVČIČ	1934	Ljubljana Šentvid
172	Stanislav KAVČIČ	1940	Brezovica
173	Tomaž KAVČIČ	1968	Dol pri Ljubljani
174	Jani KAVTIČNIK	1950	Maribor
175	Adela KEPE	1942	Maribor
176	Ludvik KEPE	1939	Maribor
177	Biserka KIRN	1945	Trbovlje
178	Sava Marija KLABJAN PUST	1938	Ljubljana
179	Mirjam KLANČAR	1972	Turjak

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
180	Albin KLANJŠČEK	1959	Šempeter pri Gorici
181	Daniel KLANJŠEK	1947	Trbovlje
182	Joža KLANJŠEK	1952	Trbovlje
183	Nejc KLANJŠEK	1983	Trbovlje
184	Jožef KLAR	1945	Nova cerkev
185	Štefan KLEMENT	1942	Ljubljana
186	Milan KLEP	1955	Jarenina
187	Alojz KMETIČ	1943	Rače
188	Ana KNAFLIČ	1945	Bled
189	Martina KODRIČ	1962	Maribor
190	Tomaž KODRIČ	1971	Ljubljana
191	Boris KOKOLE	1966	Nova Gorica
192	Draga KONCILJA	1956	Trbovlje
193	Dušan KONDA	1957	Lukovica
194	Edith KOPAČ	1968	Stara cerkev
195	Martin KOPRIVC	1952	Šentjur
196	Aleš KORELC	1972	Ljubljana Šentvid
197	Urška KORELC	1974	Ljubljana Šentvid
198	Ivanka KOREN	1956	Vipava
199	Marijan KOŠIČ	1934	Ljubljana Brod
200	Borut KOŠIR	1956	Domžale
201	Peter KOVAČ	1971	Vrhnika
202	Franc KOVAČIČ	1939	Ptuj
203	Franjo KOVAČIČ	1941	Ljubljana Črnuče
204	Karmen KOVAČIČ	1967	Rogaška Slatina
205	Roman KOŽELJ	1967	Ljubljana
206	Mihael KRAJNC	1952	Bistrica ob Dravi

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
207	Nuša KRAJŠEK PEČEK	1981	Škofljica
208	Marija KRČ	1938	Ljubljana
209	Mihael KRČ* (dediči: Marko Krč, Mihael Krč, Irena Mehltz)	1925	Ljubljana
210	Miomir KRIŽAJ	1943	Ljubljana
211	Mojca KRIŽAJ	1969	Domžale
212	Dominik KRSNIK	1938	Miklavž na Dravskem polju
213	Dominika KRSNIK	1971	Miklavž na Dravskem polju
214	Mario KRZYK	1961	Kamnik
215	Božidar KUKAR	1935	Ljubljana
216	Matjaž KUMELJ	1957	Ljubljana
217	Drago KUNAVER	1953	Ljubljana
218	Miha KUNTU	1977	Maribor
219	Metod KURENT	1971	Trbovlje
220	Vincenc KURENT	1944	Trbovlje
221	Barbara KUS	1971	Šalovci
222	Darinka KUS	1941	Trbovlje
223	Helena KUŠEJ	1970	Bleiburg
224	Igor KUTOŠ	1968	Murska Sobota
225	Andreja KVAS	1966	Mojstrana
226	Tina LAPANJE PAVLIN	1974	Nova Gorica
227	Jožefa LAZNIK	1940	Ljubljana
228	Franko LEBAN	1958	Tolmin
229	Milojka LEBAN	1961	Most na Soči
230	Oton LEBAN	1956	Most na Soči
231	Marjan LEBIČ	1944	Trbovlje
232	Zoran LEBIČ	1971	Trbovlje
233	Mitja LESKOVAR	1963	Ljubljana
234	Ana LESKOVEC	1927	Maribor

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
235	Jelka LEVEC	1962	Domžale
236	Gorazd LEVSTEK	1956	Ljubljana Črnuče
237	Andrej LIKAR	1971	Cerkno
238	Dušan LIKAR	1952	Lenart
239	Marjan LIPEC	1955	Radeče
240	Janez LIPNIK	1951	Ljubljana
241	Jože LJUBIČ	1953	Trbovlje
242	Matej LOGAR	1968	Žalec
243	Marko LOGONDER	1974	Ljubljana
244	Matjaž MACERL	1969	Zagorje ob Savi
245	Uršula MAJCEN	1968	Ljubljana Šentvid
246	Janez MALENŠEK	1941	Ljubljana
247	Andrej MALEŽIČ	1963	Grosuplje
248	MAP TRADE d.o.o.		Slovenska Bistrica
249	Branka MARČAN	1955	Kranj
250	Marjan MARTINC	1969	Škofljica
251	Ivan MATEKOVIČ	1961	Miklavž na Dravskem polju
252	Marija MATEKOVIČ	1941	Maribor
253	Ana MATIJAŠEVIČ	1938	Šempeter pri Novi Gorici
254	Ivan MATIJAŠEVIČ* (dediči: Ana Matijaševič, Boris Matjašič, Miro Matjašič)	1939	Šempeter pri Novi Gorici
255	Miro MATJAŠIČ	1966	Šempeter pri Novi Gorici
256	Edvard MATKO	1970	Trbovlje
257	Frančiška MATKO	1950	Trbovlje
258	Mateja MATKO	1976	Trbovlje

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
259	Marija MEDLE	1962	Domžale
260	Zmaga Linde MEDVED	1942	Maribor
261	Franc MEDVEŠEK	1951	Trbovlje
262	Anica MEHLIN	1963	Škofljica
263	Anka MEJAČ	1952	Ljubljana
264	Mirko MEJAČ	1957	Borovnica
265	Rafael MIHALIČ	1961	Ljubljana
266	Boštjan MIHELČIČ	1966	Kamnik
267	Tomaž MIHEVC	1956	Ljubljana
268	Matjaž MIKAC	1964	Celje
269	Andrej MIKOLAVČIČ	1966	Brezovica
270	Matjaž MIKOŠ	1959	Log pod Mangrtom
271	Draga MILENOVIČ	1947	Maribor
272	Goran MILOŠEVIČ	1968	Murska Sobota
273	Vladimir MILOŠEVIČ	1940	Murska Sobota
274	Dušica MOHORA	1950	Maribor
275	Vladimir MOHORA	1947	Maribor
276	MOJA MAKSIMA d.o.o.		Trbovlje
277	Boris MOŠKON	1965	Trbovlje
278	Jolanda MRAMOR	1965	Rakek
279	Uroš NAPRUDNIK	1952	Trbovlje
280	Boris NEMANIČ	1959	Ljubljana
281	Karel NEUBERG	1942	Maribor
282	Frančišek NOVAK* (dediči: Marija Novak, Milojka Novak, Vojka Novak)	1936	Velenje
283	Janez NOVAK	1976	Grosuplje
284	Miran NOVŠAK	1944	Ljubljana

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
285	Drago NUČIČ	1932	Trbovlje
286	Uroš NUČIČ	1961	Portorož
287	Darko OBLAK	1967	Višnja gora
288	Jernej OBLAK	1960	Ortnek
289	Janez OCEPEK* (dediči: Marjeta Ocepek, Alenka Stražišar, Janez Ocepek)	1932	Trbovlje
290	Matilda ODREITZ* (dediči: Aleksander Odreitz, Ladislav Odreitz, Marjeta Urbas, Boris Odreitz)	1926	Sv. Jurij ob Ščavnici
291	Feliks OGRINC	1943	Ljubljana Črnuče
292	Stanislav OGRINC	1964	Ljubljana Črnuče
293	Janez OMAHEN	1964	Višnja gora
294	Stanko OPARA	1963	Trebnje
295	Pavel OREHEK	1955	Dob pri Domžalah
296	Igor OREL	1946	Nova Gorica
297	Anton OVEN	1954	Veliki Gaber
298	Marija OVEN* (dedič: Marija ml. Oven)	1924	Veliki Gaber
299	Alan PAVLIN	1968	Nova Gorica
300	Cecilija PAVLIN	1946	Ljubljana
301	Simona PEČNIK POSEL	1964	Maribor
302	Jožica PERHAVC	1941	Maribor
303	Franci PESTOTNIK	1968	Kamnik
304	Marta PEŠEC	1941	Ljubljana
305	Tomaž PEŠEC	1968	Ljubljana
306	Roman PEŠELJ	1952	Trbovlje

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
307	Franc Werner PETEK	1943	Maribor
308	Viktor PETEK	1970	Maribor
309	Gorazd PETROVIČ	1963	Kranj
310	Robert PIČULIN	1974	Kranj
311	Štefanija PIKO	1944	Prevalje
312	Valentin PIKO	1938	Prevalje
313	Andrej PIKON* (dedič: Boštjan Pikon)	1934	Blejska Dobrava
314	Antonija PIKON	1941	Blejska Dobrava
315	Albin PINTAR* (dedič: Jerica PINTAR)	1936	Trbovlje
316	Albin PINTAR	1967	Ljubljana
317	Janez PINTAR	1934	Kranj
318	Jerica PINTAR	1947	Trbovlje
319	Marija PLEŠA	1943	Kranj
320	Majda PLESTENJAK	1944	Kranj
321	Helena PLUT	1964	Ljubljana Polje
322	Tadeja PLUT GRAD	1964	Ljubljana Polje
323	Igor POBERAJ	1950	Notranje Gorice
324	Aleš POČIVALŠEK	1950	Maribor
325	Marija PODGORŠEK	1953	Komenda
326	Ernest PODOBNIK	1949	Cerkno
327	Alenka POGAČAR	1952	Maribor
328	Franc POGAČNIK	1965	Zgornja Besnica
329	Matjaž POHLIN	1968	Ljubljana Črnuče
330	Danijela POLJANŠEK	1944	Idrija

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
331	Igor POLJANŠEK	1975	Idrija
332	Jurij POLJANŠEK	1943	Idrija
333	Miloš POLJANŠEK	1949	Idrija
334	Stane POPLAS* (dedič: Stanislava Savšek)	1934	Trbovlje
335	Elizabeta POSEL	1933	Maribor
336	Franc POSEL	1964	Maribor
337	Franjo POSEL	1939	Maribor
338	Marjan POTOČAN	1967	Lovrenc na Pohorju
339	Srečko POTOČNIK	1947	Loče pri Poljčanah
340	Karol POŽUN	1953	Trbovlje
341	Breda PRAH	1962	Zgornja Polskava
342	Dejan PREDALIČ	1971	Rakek
343	Irma PREMUŠ	1950	Radenci
344	Robert PREMUŠ	1972	Gornja Radgona
345	Simon PREVODNIK	1952	Škofja Loka
346	Jože PRIMOŽIČ	1943	Maribor
347	Projektivni biro Velenje d.d.		Velenje
348	Aleš PROSENC	1971	Loka pri Zidanem mostu
349	Mirko PROSENC	1952	Trbovlje
350	Martin PUNCER	1937	Žalec
351	Anica PUST	1964	Ljubljana
352	Matjaž PUST	1948	Ljubljana
353	Matjaž PUŽ	1959	Lenart
354	Alojz RABIČ	1950	Kranj
355	Edvard RAJH	1931	Trbovlje
356	Breda RAK	1937	Ljubljana
357	Martin RAVNIKAR	1977	Ljubljana

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
358	Katja RAVŠL DEBELJAK	1969	Ljubljana
359	Ivan REBERŠEK*	1942	Domžale
360	Andrej REBOLJ	1962	Medvode
361	Ivan REČNIK	1940	Maribor
362	Borut REPŠE	1974	Mozirje
363	Ivan RESTAR	1950	Hrastnik
364	Boris RIŽNAR	1955	Maribor
365	Tomaž RIŽNAR	1983	Rače
366	Roman ROBAS	1942	Medvode
367	Franci RODE	1947	Vrhnika
368	Janez RODE	1951	Vrhnika
369	Martin ROJŠEK* (dediči: Olga Pivk Vidmar, Irena Rojšek)	1927	Trbovlje
370	Andrej ROSINA	1931	Ljubljana
371	Viljem RUGELJ* (dediči: Marta Klančar, Danijela Rugelj)	1942	Trbovlje
372	Ljubomira RUPNIK	1951	Maribor
373	Dejvi RUŽIČ	1975	Maribor
374	Bojan SAMARIN	1936	Ljubljana
375	Jožefa SAMARIN	1938	Ljubljana
376	Milan SAVŠEK	1958	Trbovlje
377	Zoran SCHENK	1972	Preddvor
378	Monika SEČNIK	1974	Ljubljana
379	Drago SELIŠKAR	1950	Kranj
380	Janko SELJAK	1963	Vrhnika
381	Pavla SENDELBACH	1938	Celje
382	Sandi SENDELBACH	1960	Šentjur
383	Marija SEŠLAR*	1946	Izlake

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
	(dediči: Alojz Sešlar, Dejan Sešlar, Matej Sešlar)		
384	Matej SEŠLAR	1975	Izlake
385	Simona SIMONIČ	1968	Šmartno ob Paki
386	Marjeta SKUBIC	1942	Ljubljana
387	Kristina SKUTNIK	1950	Muta
388	Mirko SLANA	1953	Markovci
389	Anica SLAPNIČAR	1949	Ljubljana
390	Marija SMOLAR	1945	Slovenska Bistrica
391	Mirko SODJA	1959	Srednja vas v Bohinju
392	Bogomil SOTENŠEK	1973	Zagorje ob Savi
393	Jurij SREBOTNIK	1951	Maribor
394	Štefica STAUT* (dediči: Marina Rižnar, Gorazd Staut)	1923	Maribor
395	Stanka STERMŠNIK	1946	Gornji Grad
396	Ivo STRAHUJA	1960	Maribor
397	Franc STROPNIK	1941	Velenje
398	Pavla SUBAN ŠVAL	1946	Grosuplje
399	Jozefina SUBOTIČ	1937	Celje
400	Tomaž SUBOTIČ	1959	Celje
401	Oskar SUHADOLNIK	1950	Šempeter v Savinjski dolini
402	Danica ŠANC	1940	Trbovlje
403	Gabrijela ŠEMRL	1940	Brezovica pri Ljubljani
404	Viktor ŠEŠOK	1944	Litija
405	Albin ŠIFRAR	1951	Žiri
406	Marija ŠIFRAR	1955	Žiri
407	Ana Gertruda ŠMID	1947	Maribor

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
408	Ljudmila ŠORN* (dedič: Uroš NUČIČ)	1920	Trbovlje
409	Antonija ŠOSTER	1934	Trbovlje
410	Mira ŠPENKO	1953	Smlednik
411	Trpimir ŠTIGLIC	1959	Grosuplje
412	Igor ŠTUBELJ	1962	Ljubljana
413	Ivana Breda ŠTUHEC* (dediči: Matjaž Štuhec, Peter Štuhec)	1933	Maribor
414	Jože ŠUMANDL	1953	Limbuš
415	Damjana ŠURBEK	1970	Ljubljana
416	Robert ŠUŠTAR	1953	Trbovlje
417	Olga ŠUŠTERŠIČ	1950	Ljubljana
418	Radovan TALJAT	1948	Most na Soči
419	Peter TANŠEK	1964	Ljubljana
420	Viljem TANŠEK	1938	Ljubljana
421	Oto TEŽAK	1961	Ptuj
422	Sara TEŽAK	1990	Ptuj
423	Branko TIČ	1935	Radomlje
424	Stanislav TOMC	1953	Trbovlje
425	Marija TOME	1950	Ljubljana Polje
426	Andrija TOMIČ	1935	Miren
427	Romana TOMIČ	1939	Miren
428	Ana TOMŠE	1955	Trbovlje
429	Vesna TOMŠE	1978	Celje
430	Albina TRATNIK	1932	Ljubljana
431	Etbin TRATNIK	1971	Ljubljana
432	Lilijana TRATNIK	1962	Ljubljana
433	Darja TRČEK	1971	Vrhnika
434	Igor TRČEK	1972	Log pri Brezovici
435	Veronika TRČEK	1950	Vrhnika
436	Silva TREBUŠAK	1941	Domžale

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
437	Manfred Viktor TRIPONEZ	1950	Bled
438	Janko TROBIŠ	1962	Škofja vas
439	Natalija TRSTENJAK	1967	Maribor
440	Jakob UMEK	1944	Trbovlje
441	Urban UMEK	1969	Domžale
442	Borut URANKAR	1967	Ljubljana Šentvid
443	Marjana URDIH	1964	Trbovlje
444	Renato URDIH	1965	Trbovlje
445	Aljaž UZAR	1966	Tržič
446	Marjan VAVPOTIČ	1951	Maribor
447	Peter VELIKONJA	1955	Ljubljana
448	Natalija VERDEV	1964	Prebold
449	Silvo VIDERGAR	1967	Moravče
450	Srečo VIDERGAR	1937	Moravče
451	Jožef VIHAR	1941	Maribor
452	Dušan VINTER	1962	Ljubljana
453	Vinko VODOPIVEC*	1941	Ljubljana
454	Vojko VODOPIVEC	1956	Maribor
455	Aleš VOLČANŠEK	1967	Krško
456	Marjetica Jožica VRABIČ	1942	Ljubljana
457	Peter VREČIČ	1968	Maribor
458	Boštjan VREČKO	1974	Maribor
459	Irena ZADRAVEC	1954	Gornja Radgona
460	Janez ZAFOŠNIK	1952	Lovrenc na Dravskem Polju
461	Peter ZAGOŽEN	1944	Ljubljana
462	Helena ZAKRAJŠEK	1965	Ljubljana
463	Jakob ZALAZNIK	1945	Ljubljana

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
464	Margareta ZANDOMENI	1944	Koper
465	Matjaž ZANDOMENI	1965	Koper
466	Zasavski računski center d.d.		Trbovlje
467	Andrej ZAVRIŠEK	1956	Ljubljana
468	Sergej ZEI	1965	Maribor
469	Nataša ZEMLJIČ	1933	Maribor
470	Blaž ZOBEC	1969	Ljubljana
471	Andrej ZORAN	1962	Novo mesto
472	Matej ZORAN	1965	Novo mesto
473	Anka ZORC	1955	Vrhnika
474	Alojzij ZUPAN	1947	Kamnik
475	Marjan ZUPAN	1947	Trbovlje
476	Jožefa ZUPANČIČ	1943	Celje
477	Metka ZUPANČIČ MARUŠIČ	1966	Ljubljana
478	Drago ZVER	1950	Domžale
479	Irena ŽAGAR	1954	Trbovlje
480	Franc ŽITNIK	1933	Ljubljana
481	Boris ŽLENDER	1959	Ptuj
482	Alojz ŽNIDARČIČ	1934	Šempeter v Savinjski dolini
483	Helena ŽNIDARČIČ* (dediči: Bojan Žnidarčič, Mitja Žnidarčič)	1938	Šempeter v Savinjski dolini
484	Tomaž ŽUMER	1962	Škofja Loka
485	Miloš ŽUŽEK	1962	Velike Lašče

PREGLEDNICA 3

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
486	Boris ARČON	1947	Šempeter pri Gorici
487	Dušan BAVEC	1962	Stari trg
488	Jožef BELTRAM	1948	Šempeter pri Gorici
489	Tadej BITENC	1969	Ljubljana
490	Srečko BOBEK	1969	Maribor
491	Jernej BOC	1939	Ljubljana
492	Mateja BREZNIKAR	1970	Žalec
493	Mihael BRUNČKO	1974	Maribor
494	Ignacij BURJA	1936	Domžale
495	Matjaž CIMPERMAN	1945	Ljubljana
496	Bojan DAJČ	1965	Ljubljana
497	DIORS d.o.o.		Grosuplje
498	Ciril DOLANC	1941	Trbovlje
499	Marinka DROBNIČ	1951	Medvode
500	ENERGOCONSULTING d.o.o.		Maribor
501	ENERGOREVIT d.o.o.*		Maribor
502	Bogomir ERŽEN	1946	Žirovnica
503	Igor FABJAN	1964	Ljubljana
504	Janko FINK	1953	Preserje
505	Martin FORTE	1954	Trbovlje
506	Danica GERŠAK	1948	Maribor
507	Marija GLAVIČ	1940	Ruše
508	Peter GLAVIČ	1940	Ruše
509	Margita GORINŠEK	1939	Ljubljana
510	Jože GRANDA	1947	Ljubljana
511	Slavko GRILC	1954	Radovljica
512	Katarina GRILC BRILLI	1945	Ljubljana
513	Jožef HAFNER* (dediči: Milena Hafner, Eva Hafner, Martin Hafner)	1940	Ljubljana
514	Irena HERTIŠ	1963	Ruše

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
515	Marijan HERTIŠ	1961	Ruše
516	Stanislav HOJNIK	1960	Fram
517	Jože HOLEŠEK	1954	Trbovlje
518	Franc HOMAR	1945	Domžale
519	Dani HREŠČAK	1977	Maribor
520	Janez HROVAT	1960	Ljubljana
521	Valentin HUSIĆ	1943	Maribor
522	Jožefa JAMŠEK	1940	Zagorje ob Savi
523	Franc JAN	1930	Kranj
524	Jožef JANŽEKOVICH	1933	Ljubljana
525	Rudolf JERENEC	1956	Podlehnik
526	Angela KAVČIČ	1942	Dol pri Ljubljani
527	Tihomir KAVČIČ	1926	Ljubljana Šentvid
528	Vladimir KENDA	1940	Selnica ob Dravi
529	Tatjana KLARER KRAMER	1964	Celje
530	Mirko KOSI	1962	Velika Nedelja
531	Primož KOSI	1972	Maribor
532	Janez KOŠAK	1957	Dobrova
533	Silva KRAMER	1938	Celje
534	Barbara KRAMER ARISTOVNIK	1973	Celje
535	Rafael Tilen KRAVCAR	1940	Turjak
536	Milena KREDAR	1945	Trbovlje
537	Avgust KRSNIK	1941	Log pri Brezovici
538	Marko KRŽIČ	1946	Pesnica
539	Boris KURNIK	1967	Stara cerkev
540	Andrej LAMPIČ	1949	Kidričevo

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
541	Mojca LANGBAUER GAŠPERIČ	1953	Kamnik
542	Rafael LANGO	1957	Ilirska Bistrica
543	Vilma LESKOVŠEK	1955	Trbovlje
544	Igor MAJCEN	1969	Ljubljana Šentvid
545	Marta Marija MAJCEN	1940	Ljubljana Šentvid
546	Blaž MALAVAŠIČ	1974	Trbovlje
547	Marko MALAVAŠIČ	1967	Trbovlje
548	Marko MALAVAŠIČ	1979	Trbovlje
549	Franjo MAROŠEK	1927	Vitanje
550	Dušan MEDLE	1966	Domžale
551	Igor MEDVED	1968	Maribor
552	Janko MEŽIK	1968	Ljubljana
553	Anton MIKAC* (dediči: Matjaž Mikac, Tomaž Mikac)	1931	Celje
554	Rudi MLAKAR	1963	Ptuj
555	Bojan MOHAR	1956	Vrhnika
556	Oskar MOŠKAT* (dedič: Mojca Mavrič)	1958	Cerkno
557	Iztok MOZETIČ	1964	Ljubljana
558	Jožef NADRAH	1940	Ljubljana
559	Cvetka NOGRAŠEK KNAFLIČ	1941	Ljubljana
560	Ignac NOVAK	1957	Brezovica
561	Aleksander ODREITZ	1952	Sv. Jurij ob Ščavnici
562	Milan PAVLIN	1949	Vrhnika
563	Matjaž PEČOVNIK	1962	Slovenska Bistrica
564	Borut PERHAVC	1942	Maribor
565	Franc PERME	1933	Trbovlje
566	Aleš PEŠEC	1963	Brezovica pri Ljubljani

AHAC IN DRUGI proti SLOVENIJI, SKLEP

Št.	Ime pritožnika	Leto rojstva	Kraj stalnega prebivališča
567	Ivan PETROVIČ	1945	Radenci
568	Jože PIRC	1934	Ormož
569	Mira Marija PIRC	1937	Ormož
570	Franc PLESTENJAK	1935	Kranj
571	Dušan POŽUN	1957	Trbovlje
572	Majda PRAPROTNIK	1957	Ljubljana
573	Marina PREŠERN	1947	Ljubljana
574	Milan PUŠENJAK* (dedič: Robert Pušenjak)	1949	Maribor
575	Andreja REMŽGAR	1937	Ljubljana
576	Albin REPŠE	1946	Mozirje
577	Renata KIDRIČ ROGLIČ	1958	Hrastnik
578	Janez RUPNIK	1945	Maribor
579	Rok SEČNIK	1933	Ljubljana
580	Marjan SELIŠKAR*	1946	Kranj
581	Vlasta Štefanija ŠKORJAK	1945	Ljubljana
582	Sandra TIČ TREBUŠAK	1972	Domžale
583	Ivan TRUPKOVIČ	1956	Celje
584	Ana TURK	1942	Izola
585	Alojz Dimitrij VERBIČ	1943	Domžale
586	Breda VRHOVEC	1948	Ljubljana
587	Dušica ZANDOMENI	1972	Koper
588	Peter ZUPANČIČ	1968	Trbovlje
589	Stanislava ZUPANČIČ	1941	Trbovlje
590	Anica ŽNIDAR	1950	Radomlje
591	Anton ŽNIDAR	1949	Radomlje
592	Tina ŽNIDAR MOŽINA	1976	Radomlje